

Budapesti Gazdasági Egyetem
Külkereskedelmi Kar
Nemzetközi Gazdálkodás Szak

Donald Trump kereskedelmi háborúi

Veres Miklós János
Nemzetközi Gazdálkodás
Nemzetközi üzletfejlesztés szakirány

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
1. A konfliktus előzményei.....	5
1.1 Az USA és Kína gazdasági kapcsolatának kialakulása.....	5
1.2 A háborúzás formáinak megváltozása.....	7
1.3 A kereskedelmi háború, mint fogalom.....	8
1.4 Lehetséges magyarázatok, elméletek.....	9
1.5 A háború előszele.....	11
1.6 Trump színre lép.....	14
2. A kereskedelmi háború kirobbanása.....	16
2.1 Acél tarifák.....	16
2.2 Az Egyesült Államok és Kína közötti kereskedelmi háború főbb eseményei.....	18
2.3 A Kínával folytatott háborúskodás gazdasági költségei.....	24
2.4 Az Egyesült Államok és az EU közötti kereskedelmi háború főbb eseményei.....	26
2.5 Globális Értékláncokon keresztüli hatás az EU-ra.....	28
2.6 Feldolgozóipari munkahelyek.....	29
3. A háború valódi okai.....	32
3.1 A kereskedelmi deficit „rejtélye”	32
3.2 A globalizáció optikai csalódásai.....	35
3.3 Kína „valutamanipulátor”?	36
4. Összegzés.....	38
Felhasznált irodalom.....	40

Bevezetés

Dolgozatom írásakor céloom az egyetemi tanulmányaim során szerzett ismeretek használata. Írásom ezért tartalmaz fontos múltbeli gazdasági, politikai események vizsgálatát, amik hatással vannak jelenünkre, közgazdaságtani fogalmakat és összefüggéseket, melyek ismerete elengedhetetlen az összetett gazdasági kérdések megértéséhez, következtetések levonásához.

Szakterdolgozatom témájának azért választottam az Egyesült Államok, illetve Donald Trump kereskedelmi háborújának elemzését, mert egyrészt Trump mint politikai jelenség az elmúlt évek megkerülhetetlen figurája, ezért érdemes politikáját, gazdasági tevékenységeit közelebbről is megnézni.

Másrészt ez volt az elmúlt évek legnagyobb és legfontosabb gazdasági összetűzése. Éveken keresztül központi kérdés volt az egész világ számára hogy milyen irányba halad ez a konfliktus, kik lesznek az abszolút győztesek, vagy inkább hogy ki az, aki kevesebbet fog veszíteni rajta.

Kutatási módszertanom a dokumentum és a tartalomelemzés lesz, ami egy kvalitatív metódusú módszer. kutatásom során a felhasznált elemzési források között szakmai folyóiratok, írásos jegyzetek, tudományos cikkek szerepelnek. Minél szélesebb körű forrásokat igyekeztem használni, mind magyar, mind angol nyelven, elkérő stílusú, különböző nézőpontot képviselő szerzőktől, hogy minél átfogóbb képet kapjak a vizsgált témakörörről. Ezenfelül, látványos ábráimmal próbálom tovább színesíteni a vizsgált témákat.

Dolgozatom célja kifejtetni az Egyesült Államok és Kína között zajló kereskedelmi háború indítékait, valós céljait. Olyan kérdésekre keresem a választ, mint – Valóban volt-e értelme kirobbantani a kereskedelmi konfliktust és meghozza Trump számára majd a kívánt hatást?

Kutatásaim az alábbi kérdésekre keresik a választ:

Mi volt a kereskedelmi háború előzménye, kitörésének okai?

Mi volt Trump kereskedelmi háborújának idővonala, legfontosabb mozzanatai, és milyen hatása volt az USA gazdaságára, illetve globális értékláncon keresztül az európai vállalatokra?

Kutatásaim az alábbi hipotézist igazolják vagy cáfolják:

H1: Trump megnyerte a háborúját, a feldolgozóipari munkahelyek, a kereskedelmi deficit és a kínai valuta problémáit sikerült megoldania.

A kereskedelmi háborúk kialakulásának története fontos szerepet játszik abban, hogy megértsük Kína és az Egyesült Államok helyzetét, a kereskedelmi háború alakulásának kimenetét, ugyanis a jelen megértéséhez elengedhetetlen ismerni a múltat. A dolgozat első részében a kereskedelmi háborúk múltját derítem fel, és a konfliktus eredeténél kezdem kutatásomat. Megnézem hogyan magyarázható a kereskedelmi háború, mint eszköz alkalmazása a kölcsönös függőségben működő világgazdaság színterén. A kereskedelmi háború kialakulását különböző elméletek többféleképpen magyarázzák, ezért szemügyre veszem a lehetséges alternatív magyarázatokat.

Szemügyre veszem a 2000-es évek során a háború előzményeként is értelmezhető amerikai-kínai gazdasági és politikai ellentéteket, és ezek eskalálódását egészen Donald Trump színre lépéséig.

Megpróbálok választ találni az üzletemberből lett amerikai elnök protekcionista, Kína ellenes politikájának okaira, amik a kereskedelmi háborúk kitöréséhez vezettek. Trump azon állításainak, mint „A kereskedelmi háborúk jók és könnyen megnyerhetők”, „Kína és Európa szabálytalan kereskedelmi technikákat használ” „Kína valutamanipulátor” valóság alapjára is fényt derítek.

Célom betekintést adni a kereskedelmi háború legfontosabb mozzanataiba, elsősorban a kezdeményező amerikai fél főbb lépéseibe és a kínai válaszokba, emellett a gazdasági költségek méreteibe, egészen 2020. januárjáig. Az ezt követő időszakot a COVID-19 pandémia határozta meg, ennek eseményeire, hatásaira jelen dolgozat nem tér ki.

Ezt követően egy kisebb kitérővel megnézem, hogyan zajlott az Egyesült Államok EU-val folytatott kereskedelmi konfliktusa, ugyanis bár Trump elsődleges célpontja az ázsiai óriás volt, de tarifáival az EU gazdaságát is elérte. A háború legfontosabb mozzanatait fogom összegezni, és mivel a multilateralizmusra és liberalizmusra épülő világrend első számú haszonélvezői között vannak az Európai Unió országai, megnézem milyen hatással volt Trump elnök háborúja a nemzetközi értékláncrendszeren keresztül Európára.

A dolgozatom harmadik részében görcső alá veszem az Egyesült Államok folyószámla mérleghiányát, és a dollár valuta szerepét a konfliktusban.

Végezetül összefoglalom a kapott eredményeket, és levonom a következtetéseket kutatásomból.

1. A konfliktus előzményei

1.1 Az USA és Kína gazdasági kapcsolatának kialakulása

Mao halálát követően Teng Hsziao- ping lett a legfőbb vezető, ő indította el a kínai reform és a nyitás politikáját is, amely azonban több volt egyszerű „nyitásnál”. Az alapjait az önállóság, a függetlenség, és a két szuperhatalomtól való egyenlő távolságtartás megtartása jelentette, így vált Teng a modern Kína atyjává. Teng tehát nem fogadta el azt a hagyományos maoista nézetet, mely szerint Kína nyitása az ország meggyengüléséhez fog vezetni. Épp ellenkezőleg, ő úgy vélte, hogy a kínai nép tudatlansága és szegénysége a hosszan tartó, izolációnak az eredménye. A szocializmus és a kapitalizmus viszonyának „újraértelmezésére” is sor került. Az új irányvonal szerint lehetséges a két rendszer együttműködése, sőt egyenesen szükség van rá. Teljesen feladták a kétpólusú világról alkotott elképzeléseiket, és inkább elfogadták az „egy világ”, pontosabban az egységes gazdasági világrendszer létezését, melyben ideológiától függetlenül, minden ország érvényesülhet. Az úgynevezett „négy modernizálás”, vagyis az új gazdasági programnak az volt a célja, hogy az ország gazdasági erejét, nemzetközi befolyását növelje, elemei az oktatás, mezőgazdaság, ipar, és a honvédelem voltak. Teljesen új külpolitikai koncepciót is bevezettek, amely szerint Kína a világ bármelyik országával képes diplomáciai kapcsolatot létesíteni, amennyiben betartják a felek, hogy az ország belügyeibe semmilyen módon nem avatkoznak bele és a területi integritást és szuverenitást kölcsönösen tiszteletben tartják. Az Egyesült Államok és a KNK 1979. január 1-jén hatállyal felvették egymással a diplomáciai kapcsolatot, és az Egyesült Államok megszakította a diplomáciai kapcsolatot Tajvannal, vagyis a Kínai Köztársasággal, és elismerte az „egy Kína politikát”. Az 1980-as évektől kezdve az ideológia helyett a gazdasági érdekek kerültek előtérbe, és a legfőbb vezető újításainak, az exportorientált fejlesztési stratégiának és az aktív külkereskedelmi kapcsolatok egyenlő és kölcsönös alapokra való helyezésének köszönhetően elkezdtek özönlenni a külföldi befektetők Kínába. A Szovjetunió felbomlása után a világ többi állama komoly esélyt látott arra, hogy Kínában is megdőlj a kommunizmus. Ezzel pedig a hatalmas ázsiai óriás is

csatlakozik a demokratikus országok sorába. A Tienanmen téri események után ez teljesen esélytelennek látszott, Kína rövid időn belül lerombolta az Egyesült Államokkal nagy nehezen kiépített stratégiai kötelékeit. A pekingi Tienanmen téren 1989. április 14-én először a kínai diákok bátran tüntettek az egy párti diktatúra ellen, követelték rendszerváltást, és kiálltak a demokrácia mellett. A tömeg többpárti demokráciát akart az autokratikus rendszer helyett. A diktatórikus vezetés a tüntetések ellen először tömeges letartóztatásokba kezdett a városban és országszerte is, de mivel ez nem bizonyult hatékonynak, a párt a katonai közbelépés mellett döntött, ami így a kormány által végrehajtott tömeges vérengzéssé fajult. Becslések szerint 200-10.000 közötti emberéletet követelt a téren a június 3-án és 4-én, a diktatórikus vezetés a saját népe ellen elkövetett véres példastatuálása. Az USA válaszul politikai, gazdasági és katonai szankciókat vezetett be, és az ügy súlyosságát az is kiválóan mutatja, hogy az Egyesült Államok és az Európai Unió is egészen a mai napig fenntartja Kínával szemben bevezetett fegyverembargót.¹ A Szovjetunió sorsa is kitörölhetetlen jelet hagyott a kínai vezetők minden későbbi generációjának hozzáállására. Arra a következtetésre jutottak, hogy el kell kerülni az Egyesült Államokkal való nyílt versenyt, akár fegyverkezési verseny formájában, akár más területeken való konfrontáció révén; a valódi konfliktus szóba sem jöhetett. EPeking mindig is mély bizalmatlansággal tekintett Amerikára, azzal gyanúsítva, hogy "békés evolúcióval", más szóval belülről való beszivárgással és felforgatással igyekszik kínát és a kommunista világ többi részét megrontani és átalakítani. Ezeket a félelmeket megdöbbenő gyorsasággal erősítették meg 1989-ben, amikor a Tienanmen mézszárlást szinte azonnal követte a szovjet birodalom összeomlása.² Meglepő módon ennek ellenére a gazdasági kapcsolatok az évek során tovább erősödtek. Kína 1980-ban csatlakozott a Világbankhoz és a Nemzetközi Valutalapoz (IMF), 2001-ben pedig az USA támogatta Kínát a WTO-hoz való csatlakozásban. Az Egyesült Államok meg volt győződve arról, hogy Kínában olyan politikai valamint gazdasági változások indulnak majd el a globális kereskedelemben való integrálódást követően, hogy az ázsiai óriás is előbb-utóbb demokratikus irányba fordul majd, a tagsággal járó komparatív előnyökért cserébe, mint a kínai export exponenciális növekedése (ami jelentősen hozzájárult az Egyesült Államok külkereskedelmi hiányának emelkedéséhez)¹

1.2 A háborúzás formáinak megváltozása

Susan Koshy³ rámutat arra a fontos nemzetközi hozzáállásra az 1999-es könyvében, hogy a világ országai nem csupán a világbéke megőrzése érdekében szoktak le a fegyveres

¹ (Szunomár, 2012) - Kínai nagyhatalmiság - Budapest.

² (Barbara L; Volker P, SWP Research Paper 2020/RP 04) - Strategic Rivalry between United States and China -

hadviselésről. Egyszerűen arról van szó, hogy szimplán gazdasági szempontból nem éri meg. Felhagytak az imperializmussal, vagyis az előző évszázad vezető ideológiájával a túlzásba vitt terjeszkedésnek köszönhetően. Az országok saját kárukon jöttek rá hogy a gazdaság- és politikai hatalom megszerzése, és annak megtartása gyarmatosítással kialakított dominancián keresztül rengeteg problémával jár. Emellett az új területek elfoglalása miatt fellépő magas harcászati költségek tovább gyengítik az ország gazdasági alapjait. Ez a gondolkodásmód vezetett a „gazdaságosabb” hidegháborús időszakhoz, ahol a fegyverkezési verseny váltotta fel a valódi összetűzéseket, ennek köszönhetően pedig mind a háborús, mind az annektálási költségeket megspórolták az országok. 1947-től, vagyis a hidegháború kezdetétől a gazdasági érdekek továbbra is lassan pusztították az állami önállóság védelmét, a kereskedelmi és a gazdasági hatalom vált egyre fontosabbá, meghatározóbbá. Ebből kifolyólag az Általános Vámtarifa és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) szerepe (1995-ben a GATT átalakult, az új szervezet a Kereskedelmi Világszervezet (WTO)) az 1950-es évektől kezdve a világszínpadon lényegesen megnőtt.³ Napjainkban viszont a Kereskedelmi Világszervezet vitarendezési apparátusa túlságosan lassúnak bizonyul. Egyre sűrűbbé válnak a különböző kereskedelmi szankciók, melyeket a rövidebb távú gazdasági sikerekért folytatnak, a nyílt fegyveres konfrontációk elkerülésének érdekében. Viszont egy dolog soha nem változik meg a háborúkban: soha nincsenek teljes egészében győztesei, de viszonylagos győztese igen. Egy összetűzés során mind a két félnek lesznek veszteségei, akkor is, ha a háború végén egyikőjük győzedelmeskedik, mind a két fél meggyengül. Éppen ezért igyekeztek sokáig elkerülni a szabadkereskedelem ideológiája alatt a kereskedelmi háborúkat. A háborúk emiatt főleg a globális hatalmak között nem a totális győzelemért zajlanak, hanem a kereskedelmi háborúk végére megszerzett gazdasági pozíciókért, relatív erőfölényért.⁴

1.3 A kereskedelmi háború, mint fogalom

A kereskedelmi háborúk leginkább a protekcionista gazdaságpolitika mellékhatásaként értelmezhetők. Ennek során az országok vagy szektorok a belföldi gazdaságuk védelmének érdekében kereskedelmi korlátozásokat alkalmaznak, tehát a háború során a szembenálló felek az egymás áruira kivetett védővámokra újabb vámokkal válaszolnak. A kereskedelmi háborúk várható eredménye a nyertes számára előnyös reformok bevezetése, és ennek köszönhetően a hazai termelők pozíciójának megerősödése a világgazdaságban. Ezzel párhuzamosan a vesztest

³ (Susan Koshy 1999.) - From Cold War to Trade War: Neocolonialism and Human Rights; Published By: Duke University Press

⁴ (Kovács-Dobák G, 2019.) - Mutatjuk, hogy ki áll nyeresre az amerikai-kínai kereskedelmi háborúban -

számára minél ártalmasabb reformokra rákényszeríteni, és ennek eredményeként gazdasági pozícióját meggyengíteni.⁷ A kereskedelmi háborúk során az országok a valutamanipuláció eszközét is bevetetik, a vámok kivetése mellett, ezzel hatékonyan lehet csökkenteni a kereskedelem emelkedő költségeit. Érdeemes megjegyezni, hogy Kína élen jár ennek az eszköznek a használatában, erre a jelenségre, és ennek hatásaira még vissza fogok térni a dolgozatomban. A történelem egyik legnagyobb kereskedelmi háborúja az első világháború után bekövetkezett valutaháború. Ezt erősödő nacionalizmus és erőszak követte, amik rövid időn belül a második világháború kitöréséhez vezettek.⁵ A végtelen történelemben sokáig lehetne sorolni a példákat ahol a gazdaságot korlátozó intézkedések országok között erőszakhoz, majd háborúhoz vezettek. Például az ópiumháború kitöréséhez, amit a Brit Birodalom és a Qing Birodalom vívott egymással, is nagyban hozzájárultak a gazdasági ellentétek. Az általam vizsgált gazdasági ellentétekből kialakuló kereskedelmi konfliktus is egy klasszikus kereskedelmi háborúra emlékeztet, viszont a globalizáció miatt az Egyesült Államok és Kína között kibontakozó kereskedelmi konfliktus egyértelműen nem csak két ország szembenállása. A nemzetközi piacok erős és szoros integrációja miatt a globális ellátási láncok átrendeződéséhez is vezethet az évekig tartó háborúskodás. A jelenleg is zajló kereskedelmi háború már nem csak a hagyományos protekcionista gazdaságpolitika keretein belül zajlik. Itt már a sas és a sárkány összecsapásáról van szó, ami a világgazdasági pozíciók megszerzéséért zajlik, és az egész világra hatással van. Emiatt egyre jobban előtérbe kerülnek olyan politikai magyarázatok, melyek szerint, még ha a kereskedelmi háborúk nem is képesek megvédeni a nemzetállam gazdaságát, indikátorai lehetnek a globális hatalmi egyensúly átrendeződésének. A következő fejezetben a kereskedelmi háború különböző magyarázatainak összefoglalójával arra próbálok rávilágítani, milyen sokféleképpen értelmezhetők a kereskedelmi háborúk.⁶

1.4 Lehetséges magyarázatok, elméletek

Graham Allison, a harvardi politikatudós professzor elmélete az egyik legismertebb megközelítés az úgynevezett „Thuküdidész csapdája”. Thuküdidész görög történetíró (i.e. 460 – i.e. 395) a háborúskodás felelősségének kérdésével foglalkozott, a háborúzás okaival, és a 20. században a háború kirobbanásához vezető csapdahelyzetet thuküdidészi dilemmának nevezték el. Allison történelmi példákkal támasztotta alá hogy a felemelkedő nagyhatalom és az aktuális

⁵ (Cary Huang, 2018) - Trade wars cause world wars, history shows. Will this time be different?

⁶ (Polyák E., 2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

⁷ (James Chen, 2022) - Trade Wars: History, Pros & Cons, and U.S.-China Example

hegemón összetűzése háborúhoz vezetett 16 esetből 12-szer. A felemelkedő Athén és Spárta összetűzéséről írt A peloponnészoszi háború című művében Thuküdidész, a klasszikus politikatudomány előfurárának tartott görög történetíró. Ez képezi az elmélet alapját. Allison elképzelései alapján az összetűzés kirobbanásához nincs szükség rendkívüli eseményre, a felemelkedő nagyhatalom magabiztosabb fellépése, illetve a status quo-t őrizni próbáló hatalom félelme és bizonytalanságérzete elég lehet egy fegyveres konfrontációt előidézni. A jelenlegi kereskedelmi konfliktus támogatottsága is mutatta, hogy az Egyesült Államok politikájában párttól függetlenül nyugtalanság övezte az ázsiai óriás felemelkedésének folyamatát. Kína számtalan gazdasági mutatóban felülmúlta az Egyesült Államokat. Ha a kezdeti kereskedelmi konfliktusból ezt követően valódi háborúba torkolló korábbi példákat nézzük, a mostani háborús helyzet alátámasztja Allison elméletét. Xi Jinping politikai centralizációja és ambíciói egyértelműen azt mutatják, hogy a visszafogott, mérsékelt Deng Xiaoping-i korszak véget ért. 2015-ben megszüntették a kínai elnökök mandátumának korlátait, ami tovább élesíti a helyzetet, és konfliktusforrás lehet a politikailag külön utat járó Kína és a világ vezető demokráciája között.⁷

Arthur Waldron amerikai történész szerint azonban Kína behatóbb tanulmányozásának tükrében a harvardi professzor, Graham Allison következtetései hibásak. Waldron szerint a nagyhatalmak között zajló háborúskodás csak ritkán irányult egymás elpusztítására (mivel a nagyhatalmak képesek voltak mérlegelni a háborúval járó kockázatokat) ezért Allison félreértelmezi Thuküdidész művét. Waldron szerint a másik ok, ami miatt Allison téved, az hogy meglehetősen nehéz megállapítani, hogy a különböző kínai érdekcsoportok közül igazából melyik képes irányítani. A 2018 nyarán tartott kommunista párti gyűlésről kiszivárgott információk is megerősítik Waldron érvelését, mely szerint Kína tényleg nem oszthatatlan egység. Az elmúlt időszakban a kínai vezetők nyilatkozatai teljesen együttműködő hangvételűek, mivel Kína gazdasági növekedéséhez nélkülözhetetlen a nyugodt, zökkenőmentes nemzetközi környezet biztosítása. Emiatt pedig úgy tűnik, hogy nagyobb esély van arra, hogy Thuküdidész csapdájába a saját hegemón helyzetét féltő Egyesült Államok rántathja bele Kínát.^{5 7}

⁵ (James Chen, 2022) - Trade Wars: History, Pros & Cons, and U.S.-China Example

⁷ (Polyák E., 2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

Az ázsiai óriás azonban belső problémákkal is küzd Thuküdidész csapdája mellett, és egyes vélemények szerint a kereskedelmi konfliktus kirobbanásának oka a gazdasági reformok csökkenő üteme volt. A kínai kormánynak számot kellett vetnie a belassuló nyitás következményeivel a reform és nyitás kihirdetésének 40. évfordulóján. Yan Xuetong úgy gondolja, hogy a zártság mindig visszavetette Kína fejlődését, ezért az országnak ezt követően is nyitásra van szüksége. A Qinghua Egyetem professzora megjegyezte, hogy a partvidéki kínai területek is elsősorban a nyitottságuk miatt értek el robbanásszerű fejlődést, és összehasonlította a kulturális forradalom bezártságát és hibáit a protekcionista politikai helyzettel. Yan szerint Kína külföldi érdekeltségei is az ország gazdasági növekedését szolgálja. A kínai professzor úgy gondolja, hogy a bezárkózás lényegesen rosszabb hatással van a felemelkedő nagyhatalom számára, ezért Kína fejlődési pályáján a kereskedelmi konfliktus jelentős visszalépés. Yan Xuetong a háború következményeire koncentrált, és előirányozza Kína számára az egyetlen logikus megoldást, a tovább folytatni a nyitást.^{5 7}

Susan Koshy posztkolonialista (gyarmatosítás hatásaival foglalkozó) elmélete szerint a kereskedelmi konfliktus a modern neokolonializmus (újgyarmatosítás) egyik eszközeként értelmezhető. Abban az esetben, ha Kínára fejlődő országgént tekintünk (a WTO szerint még mindig az) így ebben az esetben az Egyesült Államok gazdasági gyarmatosítást csinál azáltal, hogy előnyösebb kritériumokat próbál kiharcolni lényegesen fejlettebb gazdasága számára. Ennek az eszköze a kereskedelmi kérdések összekötése az emberi jogi normák betartatásával. Ilyen a szellemi tulajdonjogra való hivatkozás is. A nyugati államok ilyen, és ehhez hasonló lépésekkel hátráltatják és versenyhátrányba hozzák a fejlődő országokat. A kínai vezetők beszédeiben is számtalanszor megjelent a különböző multilaterális szervezetek koncesszióinak elutasítása. Viszont Kína a gazdasági növekedési üteme, globális nagyhatalmi szerepvállalása és egyéb mutatói alapján komoly erőt képez a globális gazdaságban, fejlődő ország státusz ide vagy oda. Mindazonáltal a kereskedelmi háborúban meglepően ritkán kerültek szóba az emberi jogok, Kína komparatív előnyeit nézve pedig egyáltalán nem tűnik túlzó kritériumnak a szellemi tulajdon védelme. A neokolonializmus (újgyarmatosítás) vádja az ázsiai óriás afrikai és délkelet-ázsiai ténykedés kapcsán is felmerült az előző évek során, emiatt a kereskedelmi háborút nem könnyű értelmezni a neokolonializmus keretein belül.^{6 7}

⁵ (James Chen, 2022) - Trade Wars: History, Pros & Cons, and U.S.-China Example

⁶ (Cary Huang, 2018) - Trade wars cause world wars, history shows. Will this time be different?

⁷ (Polyák E., 2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

1.5 A háború előszele

A kereskedelmi háború, mint téma, már a 2000-es évek legelején szóba került az Egyesült Államok politikájában Kína nemzetközi gazdasági szerepvállalásával kapcsolatban, bizonyos hangok már ekkor felhívták a figyelmet Kínának azon lépéseire, melyekkel a lehető legnagyobb kontrollt próbálta megkaparintani a globális gazdaság felett. Bill Clinton elnöksége alatt normalizálódni látszódtak a kínai-amerikai kereskedelmi viszonyok, ennek köszönhetően a 90-es évek vége fele általános pozitív hangulat lengte körül a Kínába irányuló nyitott gazdasági modell exportját. 2000-ben Robert Lighthizer, aki jelenleg, 2022-ben az USA kereskedelmi képviselője, azt jósolta cikkében, hogy Kína előbb vagy utóbb kereskedelmi nagyhatalommá fog fejlődni, és ezzel az Egyesült Államok feldolgozóipari munkahelyeket fog veszíteni. Clinton adminisztrációja mindenféleképpen nyitni akart Kína felé, teljesen érthető okokból: egy ilyen erőteljes belső piacot birtokló ország csatlakoztatása a nemzetközi kereskedelemben komoly előnyökkel kecsegtetne az Egyesült Államoknak számára is. 2001. december 11-én Kína hivatalosan is csatlakozott a Kereskedelmi Világszervezethez, vagyis sikeresen integrálódott a világ gazdaságba.⁷ A fejlett nyugati országok rá voltak kényszerítve Kína Kereskedelmi Világszervezethez való csatlakozásával arra, hogy a WTO szabályainak megfelelően liberalizálják a Kínával folytatott kereskedelmüket, viszont Kínának, mint fejlődő ország csupán lassan, fokozatosan, akár hosszú évtizedek alatt kell ezt elérnie. Annak köszönhetően, hogy ezeknek a nyugati szabályozásoknak csak részben, vagy egyáltalán nem kellett megfelelnie könnyedén ki tudta használni a saját előnyére az új nemzetközi kereskedelem szabályait. Nyilvánvaló tehát hogy Kínának érdekében állt, és mindig is érdekében fog állni, hogy megtartsa a "fejlődő ország" státuszát. (Érdekesség, hogy Kína, második legnagyobb gazdasági hatalomként és a világ legnagyobb exportőreként még mindig fejlődő orszádként van számon a WTO beosztása szerint. Kína számára ez a mezőgazdaság területén szubvenciók támogatások és a nyugati, fejlettebb versenytársainál magasabb piaci belépési korlátok engedélyezésével jár. Kína nemrégiben elhárította az USA törekvését, hogy a WTO klasszifikálja át fejlett országnak, így megtartva a "világ legnagyobb fejlődő országa" titulását.)^{7 8}

George W. Bush 2002. március 5-én 29%-os vámot vezetett be az importált acélra, ami március 20-án lépett hatályba. De mint az a történelem során azóta már többször bebizonyosodott, a

⁷ (Polyák E. ,2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

⁸ (Bob Davis, 2018) - When the World Opened the Gates of China

protekcionista döntéseknek súlyos ára van. Az importacél vám megemlése hatalmas károkat okozott az Egyesült Államok gazdaságának. 200 000 amerikai munkahely veszett el, bár az acéliparban összesen 185 000 embert foglalkoztattak. A vámemelés súlyos költségemelkedést eredményezett azoknak az országoknak is, melyek az autógyártáshoz, elektronikai eszközökhöz vagy másra használták fel az acélt. Leginkább a fogyasztókat érintette a masszív költségemelkedés ahol viszont a fogyasztók képtelenek voltak beletörődni az áremelkedésbe, ott az acélt felhasználó vállalatoknak muszáj volt beleépíteni a plusz költségeket a termékeikbe. Amerikának akkor 680 millió dollár többletköltséggel járt az acélvám megemlése, a plusz költségek mellett pedig az acéliparban több százezer munkahely megszűnt. Azonban a már akkoriban is erősen globalizált világban az Egyesült Államok nem csak saját magának okozott tekintélyes károkat. Az Európai Unió természetesen elégedetlenségét fejezte ki, és panaszt tett a Kereskedelmi Világszervezetnél (WTO), mint érintett harmadik ország. Az EU másik 14 országot is bevont, közülük Japán, Dél-Korea, Kína, Svájc, Norvégia, Új-Zéland és Brazília maga is panaszt tett a Vitarendezési Testületnél (DSB).⁷⁹

Az EU és a másik hét panaszt tevő ország a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) 2003. decemberi döntése alapján 2,4 milliárd USA dollár értékű, úgynevezett megtorló vámokat vehettek igénybe. Természetesen az Egyesült Államok elnökének fel kellett függesztenie a vámok érvényesítését. A WTO az acélvámok bevezetését a globális kereskedelmi szabályok megszegésének nyilvánította. Visszatérve az ázsiai óriásra, a kínai gazdaság által a 2000-es és 2010-es években véghezvitt elképesztő növekedési üteme egyre inkább aggasztotta az amerikai politikai szereplőket. Az akkori külügyminiszter-helyettes, Robert Zoellick 2005-ös beszédében kifejtette aggodalmait, és sürgette Kínát a nagyobb nemzetközi szerepvállalásra, elvárta az ország, mint rendszer felelős résztvevőjének az együttműködését. A világgazdaságba egyre inkább integrálódó és abból elképesztő jövedelemre szert tevő Kínát nagyobb nemzetközi teherviselésre szólították fel. Kínára soha nem volt jellemző hogy tisztességes versenyző lenne, de 2005 óta a kereskedelmi lépései egyre erkölcstelenebbek-piszkosabbak, legfőképpen a szellemi tulajdonjog védelme terén.⁷⁹

A Kereskedelmi Világszervezet (WTO) 2008-ban megállapította némely szabályozás diszkriminatív típusát. Ez viszont borzasztóan kevés volt, és túlságosan későn is ahhoz, hogy az ázsiai óriáson fogást lehessen találni. Ekkora Kína gazdasága már gigászi méretűre nőtt, kiterjedt befolyásra tett szert a világkereskedelemben, pozícióját megszilárdította. Ennél

⁷ (Polyák E., 2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

⁹ (Csáki G., 2018) - Szabadkereskedelem az USA nélkül. Külgazdaság, 67-91.

viszont sokkal fontosabb, hogy rendkívül szorosan összeolvadt a kínai és az amerikai gazdaság, így az amerikai kormányok egyre inkább tartottak bármilyen korlátozó intézkedés meghozatalától, mert azzal a saját gazdaságukat is erodálták volna. Emiatt a szabadkereskedelmi nemzetközi normák mentén nem vették fel a harcot az egyre jobban megerősödő Kínával szemben, aki így könnyedén az előnyére fordította az amerikai gazdaság nyitottságát. Ezek az események nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a 2016-os amerikai elnökválasztást megelőző politikai kampány egyik legfontosabb kérdése lett Kína szerepe az Egyesült Államok gazdaságában. A szavazók ennek megfelelően kiváltképpen a Kínával szembeni *folyó fizetési mérleghiányra, a feldolgozóipari munkahelyek megszüntetésére* és a szellemi tulajdonjogok megvédésére vártak valamilyen megoldást az elnökjelöltektől. A Donald Trump kampánya alatt megcélzott kereskedelmi és gazdaságpolitika emiatt roppantul nagy hangsúlyt fektetett abba, hogy Kína ellen minél határozottabban fognak fellépni. Az akkori elnökjelölt megígérte, hogy hivatalosan is *valutamanipulátornak* nevezi majd ki az ázsiai óriást. Trump kárhoztatta az Egyesült Államok Kínával szembeni kereskedelmi hiányát, amely 2016-ban körülbelül 346 milliárd dollár volt. A sikeres üzletembert játszva megígérte kampánya során, hogy az Egyesült Államok és Kína közötti kereskedelmi kapcsolatok megreformálja, és vállalta, hogy „jobb megállapodást köt Kínával, amely segíti az amerikai vállalkozásokat és munkavállalókat a versenyben”. Az akkori republikánus elnökjelölt igen erőteljes szavakat használt: „Nem engedhetjük tovább, hogy Kína megerősökölje az országunkat, mert ez az, amit csinálnak. Ez a világtörténelem legnagyobb rablása.”^{7 10}

A kétpárti konszenzus láthatóvá vált a Kínával szembeni elégedetlenségben és ez az egész konfrontáció hangulatát megalapozta. Donald Trump elnökké választása után a demokrata, és a republikánus oldalról is felszólításokat kapott, melyek azt követelték, hogy Trump tartsa be az elnökválasztási kampánya során tett ígéreteit, és tegyen magabiztos lépéseket a kínai gazdasági bűncselekmények ellen. Nancy Pelosi, a Képviselőház demokrata elnöke már a kereskedelmi háború előtt úgy fogalmazott, hogy „erős, okos és stratégiai” lépéseket kell tenni a kínai szabályszegések ellen. Az erőteljesen összefonódott kínai és az amerikai gazdaság ellenére Trump úgy döntött, hogy őt nem különösebben zavarják-érdeklék a nemzetközi normák, és még ha kicsit érzékenyen is fogja érinteni az amerikai gazdaságot, megakadályozni Kína további térhódítását hosszú távon fontosabb, mint hogy közép, és rövid távon, a

⁷ (Polyák E. ,2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

¹⁰ (Dorcas W; Alexander C ,2020) - The US-China Trade War – A Timeline

gazdaságra és a világkereskedelemre negatív hatással lesz a háborúja. „A protekcionizmusnak mindig nagyobb a költsége, mint a haszna.”^{4 7 9}

1.6 Trump színre lép

Hivatalba lépésekor (2017. január 20.) Trump arra törekedett, hogy közvetlenül bevonja Pekinget a kínai gazdaságpolitikával kapcsolatos strukturális aggályok kezelésébe. Mindössze három hónapnyi adminisztráció után áprilisban találkozott Xí Jinqing kínai vezetővel Mar-a-Largóban, ahol megállapodtak egy 100 napos cselekvési terv létrehozásáról a kereskedelmi nézeteltérések megoldására. A következő hónapban Kína beleegyezett, hogy (kis mértékben) megnyitja gazdaságát az amerikai cégek és szolgáltatások előtt, cserébe azért, hogy Kína nagyobb mértékben hozzáférjen a kétoldalú kereskedelemhez. Ezenkívül az Egyesült Államok ismerje el a kínai Övezet és út kezdeményezést (Belt and Road Initiative (BRI)), ami egy globális infrastruktúra-fejlesztési stratégia, amelyet a kínai kormány 2013-ban fogadott el, és Xí Jinqing kínai vezető külpolitikájának központi eleme. A további tárgyalások azonban megghiúsultak, mivel Washington további engedményekre kényszerítette Pekinget, Peking pedig visszautasította az amerikai nyomást. A 100 napos időszak 2017 júliusában megállapodás, sajtótájékoztató vagy bármilyen közös nyilatkozat nélkül zárult le az Egyesült Államok-Kína Átfogó Gazdasági Párbeszéd első ülésén (amelyet a Trump-kormányzat négy hónappal később „halottnak” nyilvánított). Trump elnök tehát azért akarta elindítani a választási kampányában beharangozott kereskedelmi háborút, hogy nyomást gyakoroljon Pekingre, és az ázsiai óriás (idővel) jelentős változtatásokat hajtson végre gazdasági rendszerének olyan aspektusaiban, amelyek elősegítik az Egyesült Államokkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatait, beleértve a kényszerű technológiatranszfert, a korlátozott piacra jutást, a szellemi tulajdon eltulajdonítását és a *valutamanipulációt*. Trump később hivatalosan is valutamanipulátornak nevezte Kínát. Trump azzal érvelt, hogy az egyoldalú vámok csökkentenék az Egyesült Államok Kínával szembeni *kereskedelmi hiányát*, és arra készítenék a vállalatokat, hogy visszahozzák a *gyártási munkahelyeket* az Egyesült Államokba.^{7 11}

A *kereskedelmi hiányt és a valutamanipulációt* kérdését a **Háború valódi okai** című fejezetben, a dolgozatom harmadik felében vizsgálom meg alaposabban. Nézzük meg viszont

⁴ (Kovács-Dobák G, 2019.) - Mutatjuk, hogy ki áll nyerésre az amerikai-kínai kereskedelmi háborúban

⁷ (Polyák E. ,2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

⁹ (Csáki G. ,2018) - Szabadkereskedelem az USA nélkül. Külgazdaság, 67-91.

⁷ (Polyák E. ,2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

¹¹ (Ryan Hass; Abraham Denmark; 2020) - More pain than gain: How the US-China trade war hurt America

hogy mi lehetett Trump gondolatmenete. Az elnök úgy gondolta, hogy a magas kereskedelmi hiány oka az, hogy a világ többi része „unfair” módon játszik, és szabálytalan kereskedelmi technikákat alkalmaz. Egyébként többek között az Európai Uniót is meggyanúsította ezzel, nem csak Kínát, de nyilván Kína volt az első számú célpontja a kezdetektől fogva, az EU csak egy kis hal volt a vízben Trump számára. Az elnök csak a száraz statisztikákat látta, amik azt mutatták, hogy 2017-ben az Egyesült Államok 130 milliárd dollárt exportált Kínába, ezzel szemben a Kínából származó importja 505 milliárd dollár volt. (A három legnagyobb exportkategória a repülőgépek 16 milliárd dollár értékben; szójabab 12 milliárd dollár; az autók pedig 10 milliárd dollár értékben voltak. Továbbá ennek a kínai importnak a fele olyan áru volt, melyet az amerikai gyártók más termékek előállításához használnak fel. Kínába küldenek nyersanyagokat olcsó összeszerelés céljából.) Az Egyesült Államok kereskedelmi hiánya így 375 milliárd dollár volt Kínával szemben, amit az üzletember mentalitással rendelkező elnök nettó veszteségként értelmezett, és mindenáron változtatni akart rajta. A kínai kormány által irányított dollár-yüan árfolyam volt a másik sarkalatos pont Trump listáján, amin változtatni akart az elnök, ugyanis ennek segítségével az ázsiai óriás nagyfokú szabadsággal, és befolyással rendelkezett a világpiacon. Azonban nem volt tisztában a globalizált világ működésének struktúrájával amin képtelen változtatni még az Egyesült Államok ereje sem képes változtatni (valódi fegyveres konfliktus nélkül persze). Ennek az új világnak Kína a legnagyobb exportőre. Komparatív előnye, hogy alacsonyabb költségek mellett tud fogyasztási cikket előállítani, mint más országokban. Kínában alacsonyabb az életszínvonal, ami lehetővé teszi vállalatai számára, hogy alacsonyabb béreket fizessenek. Tehát a verseny valójában soha nem volt „fair”.

¹³ Az amerikai vállalatok a múltban sem tudták felvenni a versenyt Kína alacsony költségeivel, ezért az Egyesült Államok **gyártási munkahelyeket** veszített. A legtöbben nem hajlandók többet fizetni a "Made in America"-ért. Trump elnök vámpolitikájának megvalósításához pedig felhatalmazást biztosítottak az imént felsorolt problémák mögé felsorakozó kétpárti támogatók. Továbbá az 1974-es Trade Act, 301-es szakasza törvényi lehetőséget biztosít az elnök számára, hogy vámokat vethessen ki, és kiléphessen a hátrányt előidéző kereskedelmi szerződésekből abban az esetben, ha egy szervezet vagy ország törvénytelen, esetleg nem igazolható módon tart fenn tarifákat, vagy importkorlátozásokat az amerikai termékekkel szemben, illetve ha versenyhátrányba kényszeríti az amerikai cégeket az Egyesült Államokba irányuló exporttermékek állami szubvenciójával.^{7 12 13}

⁷ (Polyák E. ,2019) - Kereskedelmi háború az USA és Kína között

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

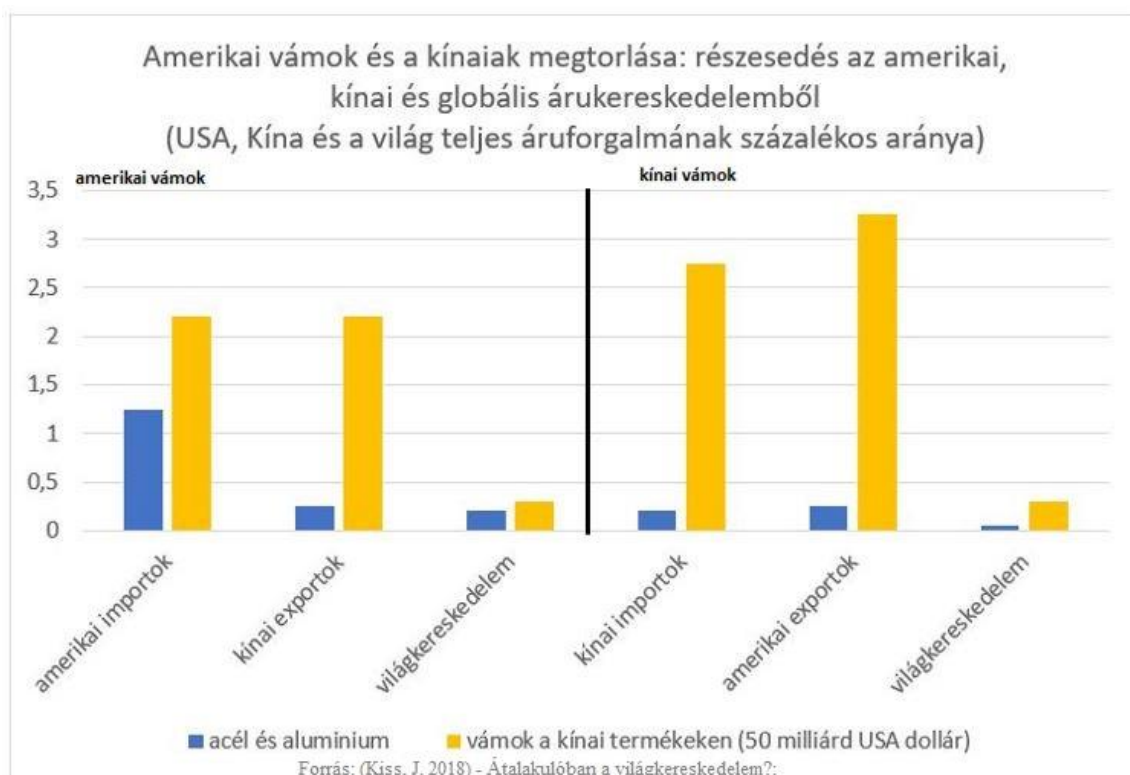
¹³ (Trade Act of 1974) - Public Law 93-618, Government Publishing Office, US, p.

2. A kereskedelmi háború kirobbanása

2.1 Acél tarifák

2018. március 8-án a Trump-kormányzat 25%-os vámot jelentett be az acélra és 10%-os vámot az alumíniumimportra. Az elnök azt mondta, hogy az importált fémektől való függés veszélyezteti Amerika azon képességét, hogy nemzetbiztonsági okokból acélt és alumíniumot állítson elő. Az Aerospace Industries Association (ez egy amerikai kereskedelmi szövetség, amely a polgári, katonai és üzleti vállalkozások gyártóit és beszállítóit képviseli) szerint Trump tarifái inkább amerikai hadseregének költségeit emelték. Amerika a világ legnagyobb acélimportőre, köszönhetően az olyan felhasználóknak, mint az autógyártók. Az acélimportőrök 6,5 millió munkavállalót foglalkoztatnak, szemben az Egyesült Államok acéliparának körülbelül 140 000 dolgozójával. A tarifák csökkentették a 2018 második negyedévi nyereséget a három nagy autógyártó számára, amelyek ezeket a költségeket a fogyasztókra hárították. A kezdeti vámintézkedések az amerikai exportnak, illetve a kínai importnak mindössze a 2%-át, a világkereskedelemnek pedig kevesebb, mint fél százalékát érintették, tehát a közvetlen gazdasági hatásuk csekély volt, viszont a politikai üzenet átjött.¹²

14

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁴ Kiss, J. 2018) - Átalakulóban a világkereskedelem?

A Trump elnök által bevezetett tarifák több okból is célt tévesztettek:

1. Az acél, amit a világkereskedelemben évtizedekig érzékeny terméknek tekintettek (a textil és a mezőgazdasági termékekhez hasonlóan), évtizedek óta különleges védelemben részesül az amerikai piacon: 2017 végén az Egyesült Államok acélimportjának 60%-át terhelte speciális vámvédelem.
2. A Kínából az Egyesült Államokba irányuló acélexport 94%-ára már korábban kereskedelemkorlátozó terheket raktak, emiatt az új tarifák a legkevésbé éppen Kínát érintették.
3. Az Egyesült Államok acélpiacának messze a legnagyobb beszállítója Kanada (2017-ben 5,2 milliárd dollár volt), emellett az Európai Unió országai összesen 2017-ben 6,2 milliárd dollár értékben exportáltak acélt az Egyesült Államokba (Kína pedig csak a 10. legnagyobb beszállító volt 976 millió dollárral 2017-ben, amit, ahogy az előbb említettük, már amúgy is speciális vámok terheltek).
4. Az alumínium csak 2009-ben került speciális védelem alá, 2017 végén az alumíniumimport 15%-a esett az antidömpingre és a kiegyenlítő vámokra vonatkozó törvények alá.
5. Az Egyesült Államok csak a Kínából érkező alumíniumimportra vetett ki speciális vámokat, melyek a Kínából érkező alumíniumimport 96%-ára vonatkoztak. Tehát a Trump által bevezetett 10%-os vám lényegesen mérsékeltebb hatással volt a Kínából származó importra, mint az Egyesült Államok többi kereskedelmi partnerére.⁹

Tehát az új Egyesült Államokbeli vámok kevés közvetlen hatást gyakoroltak Kínára, elsősorban az USA szövetségeseit sértették. A globális közösségnek összehangolt megközelítésre lenne szüksége a kínai kapacitástöbblet által felvetett aggodalmak kezelésére. Az új vámok gazdasági és politikai költségeket okoztak olyan szövetségeseinknek, mint Kanada, az Európai Unió, Japán és Dél-Korea, így kevésbé működtek együtt a Trump-adminisztrációval a megoldás megtalálása érdekében. (A dolog iróniája, hogy az „amerikai nemzetbiztonsági érdekekre” hivatkozó intézkedések leginkább az Egyesült Államok szövetségeseit sújtották.)^{9 12}

A következtetések egyértelműek, vámok kivetése az USA-ban erre a nemzetbiztonsági törvényre hivatkozva az utóbbi évtizedek egyik legellentmondásosabb kereskedelempolitikai lépések közé tartozik. Az Európai Unió, Kanada, India, Mexikó, Norvégia, Svájc, Kína, Törökország és Oroszország panaszt nyújtott be a Kereskedelmi Világszervezetnél (WTO).

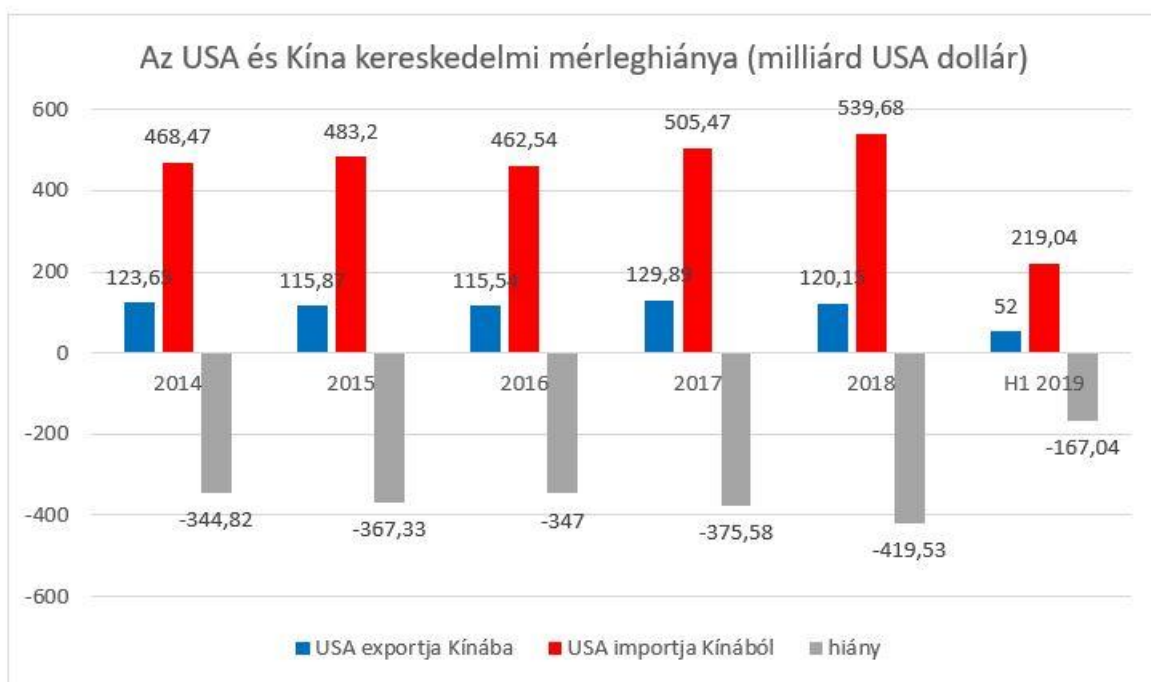
⁹ (Csáki G., 2018) - Szabadkereskedelem az USA nélkül. Külgazdaság, 67-91

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

2018. március 22-én Trump mentesítette Kanadát, Mexikót, Dél-Koreát, Argentínát, Ausztráliát, Brazíliát és az Európai Uniót az acél- és alumíniumvám alól. Dél-Korea beleegyezett, hogy megduplázza az Egyesült Államokbeli autókra vonatkozó importkvótáját. A 2018. június 9-i G7 találkozót követően Justin Trudeau kanadai miniszterelnök azt mondta, Kanada vámokkal fog megtorolni. Mexikó olyan vámokat jelentett be, amelyek acélra, alumíniumra, sertéshúsról és egyéb termékekre is kiterjedtek. 2019. május 17-én Trump beleegyezett a Kanadából és Mexikóból származó acélimportra kivetett vámok feloldásába.^{9 12}

2.2 Az Egyesült Államok és Kína közötti kereskedelmi háború főbb eseményei

Országoként messze a legnagyobb az Egyesült Államok kereskedelmi hiánya Kínával. 2018-ban az USA Kínával szembeni kereskedelmi hiánya 419 milliárd dollár volt. Az Egyesült Államok 540 milliárd dollárt importált, elsősorban számítógépeket, mobiltelefonokat és ruházati cikkeket. Ennek nagy részét Kínában gyártották amerikai cégek, de ezek továbbra is importnak számítanak. Az amerikai vállalatok 120 milliárd dollárt exportáltak Kínába, ennek többsége kereskedelmi repülőgép, gépek, optikai és orvosi műszerek, valamint járművek voltak.^{12 15}

Forrás: saját szerkesztés; [United States Census Bureau \(2019\)](#) alapján

⁹ (Csáki G., 2018) - Szabadkereskedelelem az USA nélkül. *Külgazdaság*, 67-91

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁵ (Andrew Mullen, 2021) - US-China trade war timeline: key dates and events since July 2018

A Trump-adminisztráció három vámot vetett ki összesen 250 milliárd dollárnyi kínai importra. A Federal Reserve becslése szerint ezek a vámok az átlagos amerikai háztartásnak évi 414 dollárba kerültek. A kereskedelmi hiány csökkentése mellett Trump korlátozni akarta az amerikai technológiai transfereket a kínai vállalatoknak. Kína megköveteli a Kínában termékeket értékesíteni kívánó külföldi cégektől, hogy osszák meg üzleti titkaikat. (A kormány arra is felkérte Kínát, hogy hagyja abba a „Made in China 2025” tervében kiemelt 10 iparág támogatását. Ezek közé tartozik a robotika, az űrhajózás és a szoftver. Kína azt is tervezi, hogy 2030-ra a világ elsődleges mesterséges intelligencia központja lesz.) 2018. január 22-én Trump elnök vámokat és kvótákat vetett ki az importált kínai napelemekre és mosógépekre. *Kína ebben az időszakban világelső volt a napelemes berendezések gyártásában.*^{12 14}

2018. március 22-én Trump megerősítette, hogy felkérte Kínát, dolgozzanak ki egy tervet a kereskedelmi hiány 100 milliárd dolláros csökkentésére. Kína gazdasági reformterve magában foglalta az exporttól való függőség csökkentését. Ugyanakkor Kína gazdasági reform terve azt mondta, hogy ez nem akadályozhatja meg az amerikaiakat abban, hogy olcsó kínai termékeket követeljenek. Ugyanezen a napon Trump vámot jelentett be 60 milliárd dollárnyi kínai importra. Elmondta, hogy Kína kiberlopást, kémkedést és kormányzati nyomást alkalmaz, hogy élvonalbeli technológiát szerezzen. Március 23-án Kína bejelentette, hogy 3 milliárd dollár értékű vámot vet ki az egyesült államokbeli gyümölcsre, sertéshúsrá, újrahasznosított alumíniumra és acélcsövekre.¹²

2018. március 26-án a kormányzat tárgyalásokat kezdett Kínával. Arra kérte Kínát, hogy csökkentse az egyesült államokbeli autókra kivetett vámokat, importáljon több amerikai félvezetőt, és biztosítson nagyobb hozzáférést pénzügyi szektorához.¹²

2018. április 3-án az amerikai adminisztráció 25%-os vámmal fenyegetőzött 50 milliárd dollár értékű kínai elektronikai cikkekre, repülőgépekre és gépekre, és május 18-án feloldotta a cirok vámját.^{12 15}

2018. május 18-án az USA Mezőgazdasági Minisztériuma (USDA) arról számolt be, hogy a meg nem nevezett külföldi vásárló, akiről úgy gondolják, hogy Kína, csaknem 950 000 tonna amerikai szójababrendelést mondott le. Kína 12 milliárd dollár értékben importált amerikai szójababot sertések etetésére, amely az ország elsődleges húsa. Kína felváltotta amerikai babot

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁴ Kiss, J. 2018) - Átalakulóban a világkereskedelem?

¹⁵ (Andrew Mullen, 2021) - US-China trade war timeline: key dates and events since July 2018

a brazíliaival. Az amerikai farmerek termésük felét Kínának adták el. Mivel ez a piac eltűnt, az Egyesült Államoknak ez hatványozottan jobban fájt, mint Kínának. 2018 júliusában a szójabab ára 10 éves mélypontot ért el, mivel az elemzők túlkínálatot jósoltak.^{12 14}

2018. április 5-én Trump 100 milliárd dollárral több kínai importot fenyegetett vámmal, amely az Egyesült Államok Kínából származó importjának egyharmadát jelentette.¹²

2018. április 10-én Kína bejelentette, hogy csökkenti az importált járművekre kivetett vámokat. Bár a legtöbb autógyártó már ezelőtt is úgy volt vele, hogy a vámoktól függetlenül olcsóbb Kínában a gyártás.¹²

2018. május 4-én a The New York Times arról számolt be, hogy az adminisztráció arra kérte Kínát, hogy csökkentse 200 milliárd dollárral a kereskedelmi hiányt, és 2020-ig csökkentse az Egyesült Államokbeli árukra kivetett vámokat. Továbbá arra kérték Kínát, hogy vessen véget a technológiai vállalatoknak nyújtott támogatásoknak, hagyja abba az amerikai szellemi tulajdon ellopását, és váljon nyitottabbá az amerikai befektetésekre.¹²

2018. május 22-én Kína beleegyezett, hogy 25%-ról 15%-ra csökkenti az amerikai autóimportra kivetett vámokat, amely július 1-jén lépett hatályba.¹²

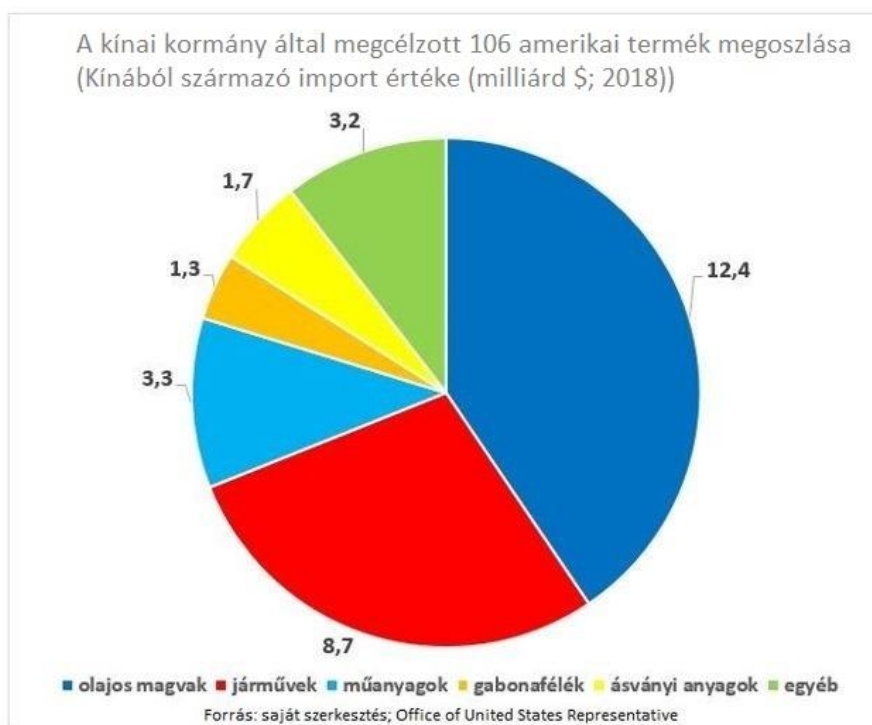
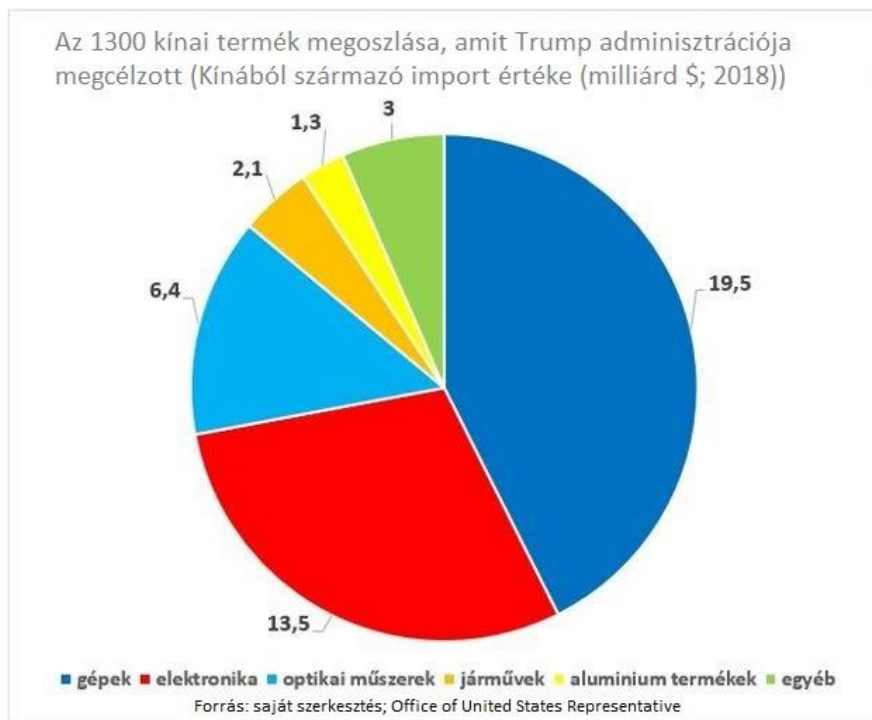
2018. május 29-én az amerikai adminisztráció bejelentette, hogy Kínából 50 milliárd dolláros importot kíván megcélozni. Az amerikai technológia kínai felvásárlását is korlátozni akarták.¹²

2018. július 6-án 34 milliárd dollár értékű kínai importra léptek hatályba az amerikai vámok. Kína megtorlásként 40%-ra emelte az amerikai autókra kivetett vámokat. A Tesla bejelentette, hogy gyárat épít Sanghajban, hogy elkerülje a vámot.^{12 15}

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁴ Kiss, J. 2018) - Átalakulóban a világkereskedelem?

¹⁵ (Andrew Mullen, 2021) - US-China trade war timeline: key dates and events since July 2018

Érdeemes megfigyelni, hogy az Egyesült Államok Kínába irányuló export termékeire, amelyekre a kínai kormány vámot vetett ki, milyen hatalmas részét képezték az olajos magvak. Ez közvetlenül Trump szavazóbázisát, az amerikai farmereket érintette. A **Feldolgozóipari munkahelyek** című fejezetben alaposabban is megvizsgálom ennek a drágulásnak a jelentőségét.

Kína újabb vámokat jelentett be az Egyesült Államok mezőgazdasági exportjára. A középnyugati gazdálkodók nem tudtak mit kezdeni a felesleges terményekkel és állatállománnyal. 2018. július 24-én Trump bejelentette, hogy 12 milliárd dolláros támogatást ajánl fel az amerikai farmereknek. Augusztus 27-én a kormányzat 4,7 milliárd dolláros mentőcsomagot jelentett be, bár csak a kukoricatermesztők költségei meghaladták a 6 milliárd dollárt. 2018. július 10-én a kormány 10%-os vámot jelentett be további 200 milliárd dollár értékű kínai importra, amik 2018. szeptember közepén léptek életbe. Az Egyesült Államok 2019. január 1-je után 25%-os vámmal is fenyegetőzött számos fogyasztási cikkre, köztük halakra, poggyászokra, gumiabroncsokra, kézitáskákra, bútorokra, ruházati cikkekre és matracokra.^{12 15}

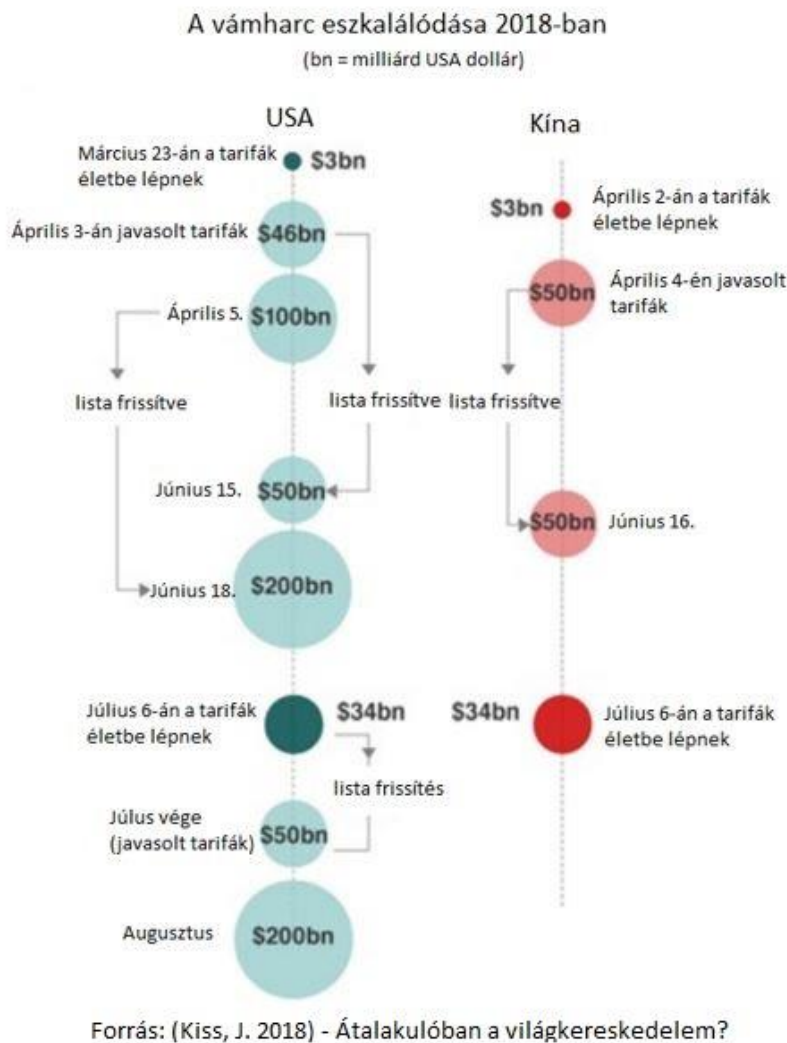
Kína megtorlással fenyegetőzött, hogy újabb, ezúttal 60 milliárd dolláros vámot vet ki az Egyesült Államok exportjára. Válaszul Trump azzal fenyegetőzött, hogy vámokat emel mindaddig, amíg az egész (500 milliárd dollár értékű) kínai import nem érintik a tarifák. Ez 0,75%-al csökkenthette volna a GDP-t 2018-ban. Emellett Kína megfenyegette az Egyesült Államok palaolaj exportját is, mivel Kína vásárolja fel az Egyesült Államok olajexportjának 20%-át.¹⁵

2018. augusztus 7-én az amerikai adminisztráció 25%-os vámot jelentett be 16 milliárd dollár értékű kínai árura, ami augusztus 23-án lépett hatályba. Ez olyan ipari berendezésekre vonatkozott, mint a traktorok, műanyag csövek és vegyszerek. Erre válaszul Kína 25%-os vámot jelentett be 16 milliárd dollár értékű amerikai árura, beleértve az autókat és a szenet is.¹²

2018. szeptember 18-án az amerikai adminisztráció újabb vámot jelentett be a 200 milliárd dollár értékű kínai importra. 2018. szeptember 24-én 10%-os vámot vezettek be elektronikai cikkekre, élelmiszerekre, szerszámokra és háztartási cikkek széles skálájára, és Trump bejelentette, hogy 2019. január 1-jén 25%-ra emelheti a tarifát.¹²

2018. december 1-jén Trump elnök találkozott Hszi Csin-ping kínai elnökkel a G20 konferencián. Trump beleegyezett, hogy 2019. január 1-jéről 2019. március 1-jére halassza a 25%-os vámemelést. A felek 142 témát terveztek tárgyalni, ezek közé tartozott a szellemi tulajdon védelme, a technológia, a kiberbiztonság, a valuta, a mezőgazdaság és az energiakérdés is.^{12 15}

A 2018. december 1-i megállapodásnak megfelelően Kína kötelezettséget vállalt a szójabab és más importtermékek vásárlásának visszaállítására, bár mennyiséget nem határoztak meg. December 12-én a Szenátus Igazságügyi Bizottsága kiterjedt tanúvallomást hallgatott meg a kínai technológiai lopásról. December 20-án az igazságügyi minisztérium feloldotta a vádemelést két kínai hacker ellen, akik amerikai üzleti titkok és technológiák ellopása miatt kerültek bíróság elé.^{12 14}

2019. május 10-én Trump bevezette a negyedik vámot, 25%-ra emelte a vámtarifákat 200 milliárd dollár értékű árun. A Fed becslése szerint ez a tarifa a korábbi 2018-as tarifákkal együtt évi 831 dollárba került az átlagos háztartásnak. Trump ezzel akart nyomást helyezni a folyamatban lévő kereskedelmi tárgyalásokra.¹⁴

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁴ Kiss, J. 2018) - Átalakulóban a világkereskedelem?

¹⁵ (Andrew Mullen, 2021) - US-China trade war timeline: key dates and events since July 2018

Trump azzal fenyegetőzött, hogy ezt a vámot további 325 milliárd dollárnyi kínai importra veti ki, ez gyakorlatilag az összes kínai import árát emelte volna. 2019. június 29-én Trump elhalasztotta a beígért vámok bevezetését, ezzel is a Kínával folytatott kereskedelmi tárgyalások megújítását akarta ösztönözni. 2019. június 1-jén Kína 25%-os vámot vetett ki 60 milliárd dollár értékű amerikai árura. Egyes befektetők attól tartottak, hogy Kína eladja 1,1 billió dolláros valuta tartalékát (az amerikai adósság egy részét). Ez megemelte volna a kamatlábat és meggyengítette volna az Egyesült Államok gazdaságát.^{14 15}

2019. augusztus 13-án Trump 10%-os vámmal fenyegetőzött a kínai elektronikai cikkekre és ruházatra. A tarifa december 15-én lépett életbe, hogy korlátozza az ünnepi vásárlási szezon során keletkezett károkat.¹²

2020. január 3-án A Reuters arról számolt be, hogy 2019 decemberében az amerikai feldolgozóipar több mint egy évtizede a legmélyebb pontjára esett vissza, és ezt a visszaesést az USA-Kína kereskedelmi háborúnak tulajdonította.¹²

2020 január 15-én Donald Trump amerikai elnök és Liu He Kína alelnöke aláírta az Egyesült Államok és Kína közötti első fázisú kereskedelmi megállapodást Washington DC-ben.¹²

A „Gazdasági és Kereskedelmi Megállapodás az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság között” 2020. február 14-én lép hatályba. A szellemi tulajdonjogokra (1. fejezet), a technológiatranszferre (2. fejezet), az élelmiszerekre és a mezőgazdasági termékekre (3. fejezet), pénzügyi szolgáltatásokra (4. fejezet), árfolyam ügyekre és átláthatóságra (5. fejezet), valamint a kereskedelem bővülésére (6. fejezet) vonatkozott, a 7. fejezetben pedig a kétoldalú értékelési és vitarendezési eljárásokra is kitért. Lehetővé tette, hogy a felek további konzultációt kérhessenek "természeti katasztrófa vagy más előre nem látható esemény" esetén. Más kereskedelmi megállapodásoktól eltérően az Egyesült Államok és Kína közötti első fázisú megállapodás nem egy olyan kormányközi szervezeten keresztül zajlott, mint a Kereskedelmi Világszervezet, hanem egy kétoldalú mechanizmuson keresztül.^{12 14 15}

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁴ Kiss, J. 2018) - Átalakulóban a világkereskedelem?

¹⁵ (Andrew Mullen, 2021) - US-China trade war timeline: key dates and events since July 2018

2.3 A Kínával folytatott háborúskodás gazdasági költségei

„A kereskedelmi háborúk jók és könnyen megnyerhetők”, jelentette ki abszolút magabiztossággal Donald Trump 2018 elején. Az elnök azonban súlyosan tévedett, ugyanis kétséget kizáróan bebizonyosodott, hogy az USA rengeteget bukott ezen az összecsapáson, közel két év hadakozás után sem sikerült legyőzni az ázsiai óriást. Az elnök borzasztóan alábecsülte Kína valódi állóképességét, a külső gazdasági terheléssel szembeni defenzív lehetőségeit és az ország komoly válaszlehetőségeit. Mindemellett túlbecsülte az Egyesült Államokat, mint kereskedelmi szuperhatalmat, amely elég erős ahhoz, hogy a falhoz állítsa és megfélemlítse a trónkövetelő Kínát. Viszont 9%-os részesedésével a világexportból (Kína 13%-ával szemben), az Egyesült Államok messze nem elsőrangú kereskedelmi nagyhatalom.¹⁶ A kereskedelmi háború mindkét oldalon gazdasági problémákat okozott, és a kereskedelmi forgalom eltereléséhez vezetett mind Kínából, mind az Egyesült Államokból. Az USA-ban lelassult a gazdasági növekedés, lefagytak az üzleti beruházások, és a cégek nem vettek fel annyi embert. Országszerte sok gazdálkodó ment csődbe, és a feldolgozóipar és a teherszállítás a legutóbbi recesszió óta nem látott mélypontra jutott. A Moody Analytics tanulmánya szerint a kereskedelmi háború miatt közel 300 000 munkahely szűnt meg, és a reál-GDP 0,3%-át veszítette el az Egyesült Államok gazdasága, míg más tanulmányok szerint a GDP csökkenés körülbelül 0,7%-os volt. A Bloomberg Economics 2019-as jelentése szerint a kereskedelmi háború 316 milliárd dollárba került az Egyesült Államok gazdaságának, míg a Federal Reserve Bank of New York és a Columbia Egyetem legújabb kutatása szerint az amerikai vállalatok legalább 1700 milliárd dollárt veszítettek készleteik árát a Kínából származó importra kivetett amerikai vámok következtében. Az Egyesült Államokbeli vállalatok elsősorban a hazai vámokért fizettek, amelyek költségét közel 46 milliárd dollárra becsülik. A tarifák arra kényszerítették az amerikai vállalatokat, hogy elfogadják az alacsonyabb haszonkulcsot, csökkentsék az amerikai munkavállalók bérét és munkahelyeit, elhalasszák a lehetséges béremeléseket vagy bővítéseket, és emeljék az amerikai fogyasztók vagy vállalatok árait. Az American Farm Bureau szóvivője kijelentette, hogy „a gazdálkodók elveszítették az egykor 24 milliárd dolláros kínai piac túlnyomó részét” a kínai megtorló akciók következtében.¹¹ Emellett az Egyesült Államok Kínával szembeni árukereskedelmi hiánya még tovább emelkedett, és 2018-ban rekordmagas, 419,53 milliárd dollár volt. 2019-re a kereskedelmi hiány 345 milliárd dollárra csökkent, ez körülbelül a 2016-os deficit szintje, ez a visszaesés főleg a lecsökkent kereskedelmi forgalomnak tudható be. Viszont érdemes megjegyezni, hogy bár az Egyesült Államok Kínával szemben lévő kereskedelmi deficitje csökkent, a teljes kereskedelmi hiány

nem. Az elnök Kínával szemben bevezetett tarifái elterelték a kereskedelmi áramlásokat az ázsiai óriástól, aminek következtében az Egyesült Államok kereskedelmi deficitje Európával, Mexikóval, Japánnal, Dél-Koreával és Tajvannal nőtt. (Az Európai kereskedelmi háborúra a **következő fejezetben** térek ki.) ^{11 17}

Kína gazdaságát is fájdalmasan érintették a kereskedelmi háborúk, bár láthatóan nem eléggé ahhoz, hogy megadja magát a Trump-adminisztráció alapvető strukturális reformra vonatkozó követeléseinek. Valójában a kereskedelmi háború elhúzódásával Peking csökkentette a vámokat a többi kereskedelmi partner számára, és csökkentette az Egyesült Államok piacaitól való függőségét. A mindkét fél által 2020. január 15-én bejelentett végső megállapodás nagymértékben hasonlított arra az ajánlatra, amelyet Peking a kezdetektől fogva terített: megnövekedett árubeszerzésekre, valamint a szellemi tulajdon védelmére, a valutára és a kényszerű technológiatranszferre vonatkozó kötelezettségvállalásokra. ¹¹

2.4 Az Egyesült Államok és az EU közötti kereskedelmi háború főbb eseményei

Az EU volt az Egyesült Államok legnagyobb exportpiaca 2018-ban, élükön a repülőgép-ipari termékekkel és számítógépekkel, mielőtt az Egyesült Királyság kilépett a blokkból. Miután megkötötte szabadkereskedelmi megállapodását Európával, a Trump-kormányzat a növekvő áruhiány csökkentésére összpontosított, amely 2019-ben rekordot döntött, 178 milliárd dollárt. „Ez nem mehet tovább” – mondta decemberben Robert Lighthizer, az Egyesült Államok kereskedelmi képviselője (USTR). Ahogy csökkent az Egyesült Államok Kínával szembeni kereskedelmi hiánya, úgy nőtt az EU-val szembeni. ^{12 18}

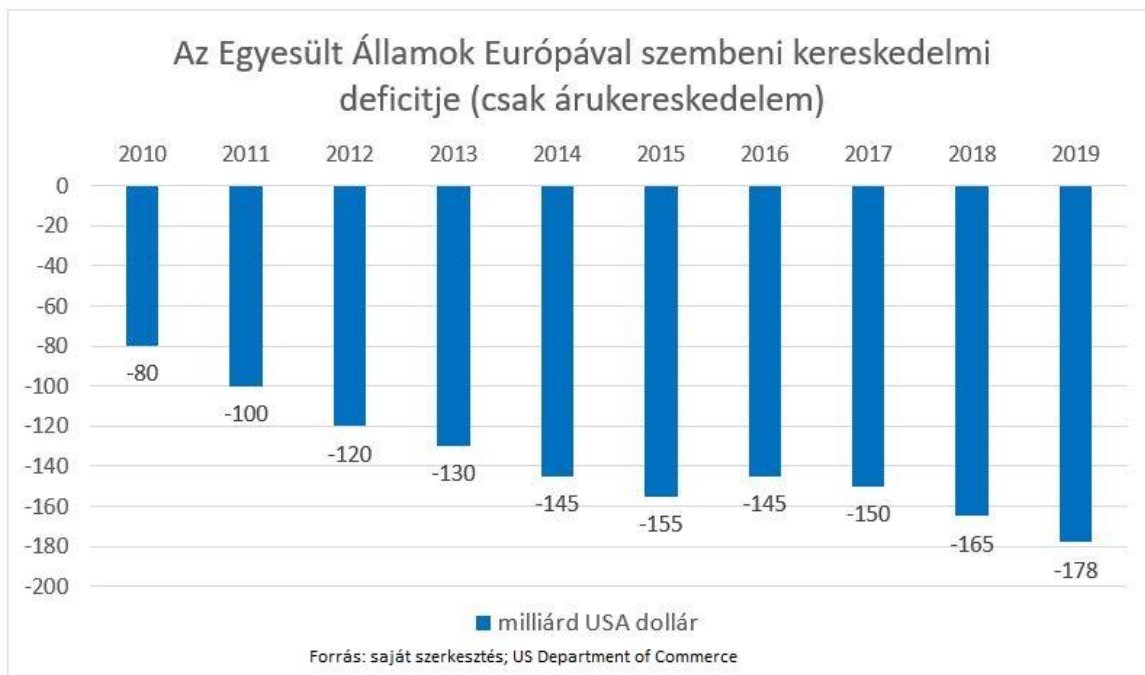
¹¹ (Ryan Hass; Abraham Denmark; 2020) - More pain than gain: How the US-China trade war hurt America

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben <http://unipub.lib.uni>

¹⁷ (Kacsirek László; E-2019/47.)- Az USA és Kína közötti kereskedelmi háború európai uniós hatásai

¹⁸ (Andrea Shalal, David Lawder; 2020) - As Trump takes aim at EU trade, European officials brace for fight

„Vannak szövetségeseink. Vannak ellenségeink. Néha a szövetségeseink ellenségek, de mi ezt egyszerűen nem tudjuk” – mondta Trump Washingtonban, amin az európai tisztségviselők megdöbbenek. 2018. március 7-én az EU azzal fenyegetőzött, hogy intézkedéseket fog hozni az Egyesült Államokkal szemben, amivel viszonzni fogja a vámok miatt elszenvedett gazdasági veszteségeket. Trump 2018. május 1-ig halasztotta az acélvám bevezetését.¹⁸

2018. április 21-én az EU frissítette a Mexikóval kötött kereskedelmi megállapodását, a két terület közötti kereskedelem szinte teljes egészében megszüntette a vámokat.¹²

2018. április 30-án Trump bejelentette, hogy 2018. június 1-ig elhalasztja az EU-val szembeni acélvámot. Azt akarta, hogy az Egyesült Államok szövetségese csökkentse az amerikai autókra kivetett 10%-os vámot, emellett arra kérte az EU-t, hogy állapítson meg kvótákat acélexportjára.¹²

Viszont Trump 2018. május 31-én visszavonta a késleltetést, és kivetette a vámot Kanadára, Mexikóra és az EU-ra is. Az Egyesült Államok Alumínium Szövetsége szerint ez szétzilálta az ellátási láncokat, amelyekre az Egyesült Államok alumíniumiparának több mint 97%-a támaszkodott.¹²

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁸ (Andrea Shalal, David Lawder; 2020) - As Trump takes aim at EU trade, European officials brace for fight

Június 21-én Németország azt javasolta, hogy az EU megszünteti a 10%-os adóját az amerikai autóimporton, cserébe Trump ne vessen ki 25%-os adót az európai autóimportra. (A könnyű teherautókra már ekkor 25%-os amerikai vám vonatkozott.)^{12 17}

Június 22-én az EU 3,2 milliárd dollár értékű amerikai termékre szabott ki vámot, válaszul az amerikai acélvámokra. Azokat az amerikai importokat célozták meg, melyek hatással lesznek Trump politikai bázisára. Ilyen adóköteles import például a bourbon, a motorkerékpárok és a narancslé.^{12 17}

2018. július 17-én az EU olyan kereskedelmi megállapodást írt alá Japánnal, amely szinte minden árura csökkentette vagy megszüntette a vámokat. Létrehozta a világ legnagyobb nyitott kereskedelmi övezetét, amely mintegy 152 milliárd dollárnyi árut fedett le, a megállapodás 2019.február 1-jén lépett hatályba.^{12 17}

2018. július 25-én az EU és az Egyesült Államok megállapodtak, hogy felfüggesztik az új vámokat, újraértékelik az acél és alumíniumvámokat, és nulla vámtarifa bevezetésére törekszenek a nem autóiipari termékeken. Az EU beleegyezett, hogy több cseppfolyósított földgázt és szójababot importál az Egyesült Államokból. Ez csökkentette az orosz LNG-től való függőségét, és segítette az amerikai gazdálkodókat, akik elvesztették a kínai piacot a kereskedelmi háború miatt.^{12 17}

2019. április 9-én Trump 11 milliárd dollár értékű vámot vetett ki európai importra, amik emelték az import sajtok, kerékpárok és konyhai kések árát. Arra akarta kényszeríteni az EU-t, hogy szüntesse meg az Airbus repülőgépgyártó támogatását.^{12 17}

2.5 Globális Értékláncon keresztül hatás az EU-ra

A transznacionális vállalatok hosszú évek során felépített nemzetközi értéklánrendszerét jelentősen károsították a kereskedelmi háborúk. Természetesen ez kiterjedt az európai, és az amerikai cégekre is. A vámok miatt megemelkedett árak és a kereskedelmi háború kiszámíthatatlan jellegéből fakadó bizonytalanság igen komoly zavart okozott a globális termelést magas szinten űző vállalatok üzemelésében, mivel egy-egy termék gyártását több különböző országban végzik. A kereskedelmi háború más szempontból is negatív hatással volt az európai vállalatokra. Az összefonódott gazdaság és a nemzetközi értéklánokra épülő

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

¹⁷ (Kacsirek László; E-2019/47.)- Az USA és Kína közötti kereskedelmi háború európai uniós hatásai

világgazdaság részeként a Kínába irányuló amerikai exportnak egy jelentős része európai alkatrész. Az ING world input-output database (WIOD) 2018-as statisztikái szerint²⁵ a Kínába irányuló amerikai export európai részegységhányada meghaladta a 10 milliárd USA-dollár értéket, ami így rengeteg vállalatot előnytelenül érintett. Az amerikai és kínai tarifák kereskedelmet elterelő hatásának azonban pozitív következménye is volt az Európai Unióra. Az Egyesült Államok piacról a kereskedelmi szabályozásoknak köszönhetően kiszoruló kínai, valamint a kínai piacról kiszoruló amerikai termékeknek a gyártójuk más piacokon próbált vevőt találni. Az Egyesült Államok és Kína számára is megnőtt tehát a második számú partnerével, az EU-val folytatott kapcsolatok súlya, jelentősége. Az Egyesült Államoknak és Kínának is evidens volt ezeket a termékeiket Európában értékesíteni, egyrészt mivel a termékek feltételezhetően legalább részben tipikusan fejlett országban értékesíthető termékekből állnak, másrészt az EU mind a két ország számára különösen fontos kereskedelmi partnernek számított.^{17 19} A globalizáció csökkentése helyett a Nemzeti Gazdaságkutató Iroda tanulmánya szerint a kereskedelmi háború 3%-kal növelte a globális kereskedelmet. A legnagyobb előnyöket olyan országok érezték, mint Franciaország; ezek az országok létező, robusztus nemzetközi kereskedelmi rendszerekkel rendelkeztek, amelyek lehetővé tették számukra, hogy gyorsan felpörgethessék az exportot, és kitöltsék a kínai és amerikai exportőrök által hagyott hiányosságokat.¹²

2.6 Feldolgozóipari munkahelyek

Trump már a 2016-os választási kampányában megígérte, hogy a vámok és a protekcionista intézkedések helyreállíthatják az Egyesült Államok feldolgozóiparát, és önmagát „vámembernek” nevezte. Egyértelmű tehát hogy a vámháború egyik központi célja az amerikai feldolgozóipar talpra állítás, és az amerikai gyári termelés visszaállítása volt, a „tisztességtelennek”, sőt olykor „csalónak” megbélyegzett kínai szállítókra (de az acél és alumínium esetében másokra is) kirótt büntetővámok segítségével. Ezeket a célokat azonban még részben sem sikerült elérni. 2018 júliusában lassulni kezdett a feldolgozóiparban a munkahelyek növekedése, a feldolgozóipari termelés pedig 2018 decemberében érte el a

¹² (Kimberly Amadeo, 2022) - Trade Wars and Their Effect on the Economy and You

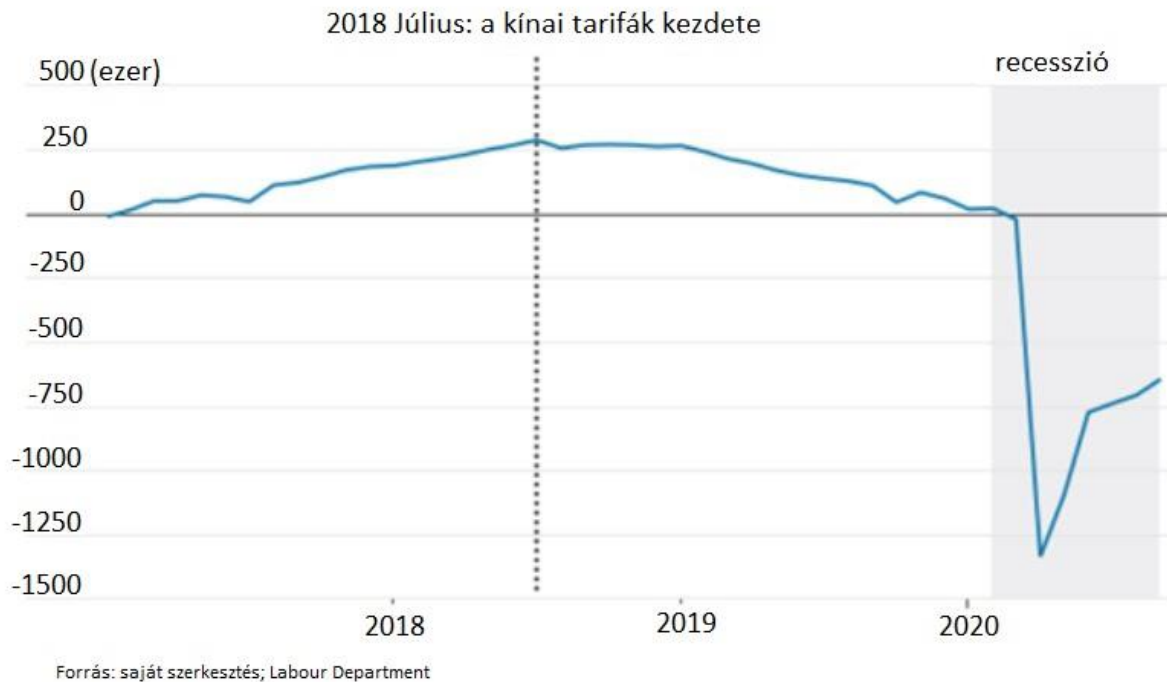
¹⁷ (Kacsirek László; E-2019/47.)- Az USA és Kína közötti kereskedelmi háború európai uniós hatásai

¹⁹ (Maria Demertzis, Gustav Fredriksson, 2018) - The EU Response to US Trade Tariffs

²⁵ <https://think.ing.com/articles/us-china-trade-war-opportunities-threats-europe-firms>

csúcsot. Ez a grafikon elég világosan mutatja, hogy Trump tarifái nem segítették elő sikeresen a foglalkoztatást a feldolgozóiparban. Az elnök hivatali ideje alatt bekövetkezett gyártási munkahely-bővítések nagy része még azelőtt történt, hogy a vámok hatályba léptek volna.²⁰

A feldolgozóipari munkahelyek éves változása

A közgazdászok túlnyomó többsége egyetért abban, hogy a tarifák, amelyek alapvetően az amerikai fogyasztókra kivetett adók, nem működnek. Egy 2016-os közgazdászok körében végzett felmérésben egyetlen válaszadó sem értett egyet azzal, hogy bizonyos árukra vonatkozó vámok bevezetése sikeresen ösztönöznék a hazai termelést. A válaszadók 93 százaléka nem értett egyet, míg 7 százaléka nem válaszolt. Thomas Sowell, a híres szabadpiaci közgazdász szerint az acéliparban munkahelyeket megmentő tarifák magasabb acélárakat jelentenek, ami viszont az amerikai acéltermékek alacsonyabb értékesítését jelenti a világon, és sokkal több munkahely elvesztését, mint amennyit megmentenek. Milton Friedman szerint a vám előnyei láthatóak, a szakszervezeti dolgozók úgy érzik, hogy „védve vannak”.²⁰ A vámok által okozott károk viszont láthatatlanok, mégis széles körben elterjedtek. Vannak emberek, akiknek a tarifák miatt nincs munkájuk, de ezt nem tudják.” A populista hangvételű politikusok éppen ezért

²⁰ (Brad Polumbo; 2020) - Trump's Trade War Failed to Restore Manufacturing Jobs, New Analysis Shows

²¹ (Ricardo Reyes-Heroles, Charlotte T. Singer, Eva Van Leemput, 2021) - The Effect of US-China Tariff Hikes: Differences in Demand Composition Matter

büszkélkedhetnek azzal, hogy „védik az amerikai munkahelyeket”, és a gyakorlatlan szemnek úgy tűnik, igazat mondanak. Ám ahogy a közgazdászok egyetértenek, a tarifákkal általában az a probléma, hogy több munkahelyet ölnek meg, mint amennyit létrehozhatnak. Minden tarifával védett munka esetén más munkahelyek szűnnek meg azokban a kapcsolódó iparágakban, amelyek a megcélzott árut inputként használják, és a költségeik emelkednek. De még a feldolgozóiparon belül is kudarcot vallottak ezek a tarifák. Tehát a tarifák segítettek egyes gyártóknak azzal, hogy a megemelt árakkal másoknak ártottak, és megtorló vámokat váltottak ki Kínából, amelyek együttesen felülmúlták az előnyöket.²⁰ Federal Reserve 2018-as elemzése²¹ a vámtarifák közvetlen védőhatásán kívül figyelembe vette a közvetett, továbbgyűrűző hatásokat is, mint például a megdrágult, közbelső importtermékeket (acél, alumínium) és a külföldi ellentarifák versenyképesség-gyengítő hatását a feldolgozóiparban. Az elemzése kimutatta, hogy a vámok 0,3%-kal segítettek a foglalkoztatás növelését a Kínával folytatott kereskedelemnek kitett iparágakban, mivel védelmet nyújtottak egyes hazai iparágaknak az olcsóbb kínai importnak.^{16 21} Ezt a nyereséget azonban bőven ellensúlyozta a kínai alkatrészek importjának magasabb költségei, ami 1,1%-kal csökkentette a gyártási foglalkoztatást. A Kína által az amerikai exportra bevezetett megtorló vámok 0,7%-kal csökkentették az amerikai gyárak munkahelyeit. Sok jóhiszemű amerikai komolyan meglepődhetett azon, hogy a vámok mennyire nem tudták helyreállítani a feldolgozóipari szektort.²⁰ A közvetett negatív hatások tehát nagyobbak voltak, mint a vámok közvetlen védőhatásai az egyes alágazatokban, tehát rövid távon a feldolgozóipart összességében nettó veszteség érte mind a foglalkoztatás, mind a termelés területén. Az amerikai vámokra reagálva Kína (burkolt politikai válaszként) szignifikánsan lecsökkentette, bizonyos esetekben (szója) százszázalékosan beszüntette az Egyesült Államokból származó mezőgazdasági importot, ami igencsak nehéz szituációba hozta az amerikai farmereket, akiknek Kína a legfontosabb és leggyorsabb ütemben bővülő exportpiac lett az elmúlt években. Az agrárszektor totálisan eladósodott, nagymértékben megnőtt a csőd szélére került farmerek száma. A kormány rákényszerült 2019-ben, hogy 28 milliárd dolláros rendkívüli pénzügyi segítséggel megmentse az elnök kereskedelmi hadjárata miatt szakadék szélén egyensúlyozó farmereket, akik az elnök törzsbázisát jelentették. A farmerek között meglehetősen komoly az aggodalom hogy a

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

²⁰ (Brad Polumbo; 2020) - Trump's Trade War Failed to Restore Manufacturing Jobs, New Analysis Shows

²¹ (Ricardo Reyes-Heroles, Charlotte T. Singer, Eva Van Leemput, 2021) - The Effect of US-China Tariff Hikes: Differences in Demand Composition Matter

kormány szerződéseire ellenére közelmúltban kialakított agrárkapcsolatok az ázsiai óriással akár évekig nem fognak visszatérni a Trump előtti állapotokba.^{16 21}

3. A háború valódi okai

3.1 A kereskedelmi deficit „rejtélye”

Érdeemes megjegyezni, hogy a kereskedelmi deficit, mint statisztikai mutató, jelentősen eltér attól függően, hogy melyik ország statisztikáját nézzük. 2008 és 2017 között a Kínába irányuló amerikai export 71,3 milliárd dollárról 130,4 milliárd dollárra (1,8x) emelkedett, míg a kínai adatok szerint 81,7 milliárd dollárról 153,9 milliárdra (1,88x). A Kínából származó import pedig 339,6 milliárd dollárról 506,3 milliárdra (1,5x), kínai adatok szerint pedig 252,3 milliárd dollárról 429,8 milliárd dollárra (1,7x).¹⁴ Ebből kifolyólag a kereskedelmi mérleghiány nagyságában is számottevő eltérést láthatunk: az amerikai adatok alapján 376 milliárd dollár volt (2017-ben), miközben a kínai adatok alapján „csak” 275,8 milliárd, tehát csaknem 100 milliárd dollár a differencia, ami az eltérő statisztikai szisztémának, és a áthaladó kereskedelem számlájára írható. A jelentős amerikai kereskedelmi deficitet mindazonáltal egyes források azzal indokolták, hogy az Egyesült Államok (nem meglepő módon) jelentősen visszaszorította a Kínába tartó modern technikai exportját. A kereskedelmi deficit értékelésekor muszáj szem előtt tartani, hogy az adatok nem fedik le azoknak az amerikai vállalatoknak a kínai belső piacát, melyek Kínában működnek. Trump a beiktatását követően késlekedés nélkül célba vette egyik legfőbb ellenségét, az egyre csak növekvő *folyo fizetési mérleghiányt*. A protekcionista elvektől vezérelt elnök egyoldalú vámokkal kívánta orvosolni a problémát, ami kereskedelmi háborúhoz vezetett. Trump harcias vámpolitikája két instabil pilléren állt. Ezek közül az egyik a kereskedelmi hiányhoz kötődő elképzelés. Az a legegyszerűbb populista-merkantilista téveszme, mely szerint az import gonosz, és megszünteti a belföldi munkahelyeket, az export ezzel szemben nagyszerű, hiszen új állásokat hoz létre. A másik pillér pedig a foghíjas szakértelem a kereskedelmi globalizáció hatásairól, ez pedig a kínai deficittöbblet mennyiségének és gazdasági fontosságának túlreagálásához vezetett. Trump jellegzetesen konfrontációs mentalitásában az Egyesült Államok, mint totális szuperhatalom részére a

¹⁴ Kiss, J. 2018) - Átalakulóban a világereskedelem?

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

²¹ (Ricardo Reyes-Heroles, Charlotte T. Singer, Eva Van Leemput, 2021) - The Effect of US-China Tariff Hikes: Differences in Demand Composition Matter

nagymértékű kereskedelmi deficit egyenlő a vereséggel, és ezen mindenképp változtatni kell. Az ő elképzelése szerint azok az országok (Kína, Németország, Japán, Dél-Korea) melyek rendkívül nagy exporttöbblettel rendelkeznek, aljas, sportszerűtlen, kereskedelmi technikákat vetnek be az Egyesült Államokkal ellen, és leginkább ennek köszönhető a mérlegtöbblet. Az egymással áthatóan együttműködést folytató monumentális gazdaságok között, mint az ázsiai óriás és az Egyesült Államok valójában makroökonómiai összetevők idézik elő a kereskedelmi egyensúlytalanságokat. Trump és adminisztrációja viszont figyelmen kívül hagyták, hogy különleges makroökonómiai alapjainak köszönhetően az Egyesült Államoknak természetes strukturális helyzet a magas külkereskedelmi deficit. Ezenfelül matematikai szabályszerűség is, ami megállapítható a nemzeti jövedelemazonosság összefüggéséből:¹⁶

$$X - M = S - I, \text{ azaz Export} - \text{Import} = \text{Megtakarítás} - \text{Beruházás}$$

$$\text{A nyitott gazdaságokra vonatkozó nemzeti jövedelmi azonosság: } Y = C + I + G + X - M$$

$Y = \text{GDP}$; $C = \text{fogyasztás}$; $I = \text{beruházás}$; $G = \text{kormányzati vásárlások}$;

$X = \text{export}$; $M = \text{import}$

Forrás: (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

Az USA-ban a beruházások egyre terjedelmesebbek a nemzetközi viszonylatban is kicsinek nevezhető belső megtakarításoknál. Az Egyesült Államok beruházásai 2018-ban a GDP mindössze 18,6%-át tették ki, szemben a 21,1%-os bruttó beruházási rátával. Az amerikai makroökonómiai helyzetből szabályszerűen következik az importtöbblet kialakulása, gyakorlatilag függetlenül a kereskedelempolitikától. Tulajdonképpen a nemzeti megtakarítás és beruházás mennyisége közti rés adja meg a kereskedelmi deficit mértékét. Valamilyen szinten a dollár nemzetközi kulcsvaluta szerepének jóvoltából a kereskedelmi hiányt kompenzálja a fizetési mérleg tőkeszámla többlete. Vagyis az amerikai kincstárjegyeket (papírpénzt) amit többnyire kínaiak és japánok vásárolnak fel.¹⁶ Joseph Stiglitz híres amerikai közgazdász szerint a kereskedelmi egyensúlytalanságok egyik legfőbb oka az Egyesült Államok kulcsvaluta szerepében rejlik. Amíg más országok dollárt halmoznak fel, az USA kincstárjegyeket exportál autók helyett, ezzel a gond hogy a kincstárjegy-export nem teremt állásokat otthon. Ennek

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

köszönhetően az Egyesült Államok folyamatosan többet fogyaszthat, mint amennyit saját maga megtermel. Ez közel sem a kereskedelem által előidézett gazdasági vereségre utaló helyzet.²²

A külkereskedelem makroökonómiáját szemlélve az ázsiai óriás gyakorlatilag az Egyesült Államok tökéletes ellentéte. A tekintélyes belföldi megtakarítás (2018-ban a GDP 46,6%-a) jelentős kereskedelmi többletet eredményez. Kína igazából a belföldi megtakarításainak egy részét exportálja az Egyesült Államokba. Ezenfelül az amerikai állampapírok állandó felvásárlásával, és az amerikai gazdaságban megvalósított beruházásaival Kína hosszú távon képes fenntartani a kétoldalú mérleghiányt. Ez a bilaterális kereskedelmi és pénzügyi interdependencia tökéletes mintája. Ezekből a makroökonómiai összefüggésekből egyértelműen következik, hogy az Egyesült Államok nem féktelen protekcionizmussal, főleg nem az idejétmúlt és az importcsökkentő hatásának mértékét nézve teljesen kiszámíthatatlan tarifákkal, hanem elsődlegesen a megtakarítási ráta növelésével tudná a strukturális kereskedelmi hiányát hosszútávon csökkenteni. A amerikai kormánynak a nemzeti megtakarítási ráta növeléséhez az ország költségvetési hiányát kellene csökkentenie. Az Egyesült Államok gazdaságnál megfigyelhető az „ikerdeficit” létezése, ami nem más, mint a költségvetési és kereskedelmi deficit trendszerű együttmozgása. A 2017-es masszív adócsökkentéssel, és a költségvetési deficit ebből fakadó szignifikáns megemelésével viszont a Trump adminisztráció pont az ellenkezőjét tette annak, amit a kereskedelmi hiány csökkentéséhez makroökonómiailag tenni kellett volna. A költségvetési deficit a 2017. évi 779 milliárd dollárról (a GDP 3,5%-a) 2019-re 984 milliárd dollárra nőtt (4,6%). A 2020-as 3130 milliárd dolláros deficit a COVID-19 számlájára írható. Hiába a Trump adminisztráció agresszív protekcionista politikája, az ikerdeficit-elmélettel összhangban a teljes árukereskedelmi deficit 7,5%-al nőtt 2017 és 2019 között.^{16 23} A bevezetett tarifákkal Washingtonnak sikerült a kínai deficit csökkentése, viszont a makrofundamentumok miatt a kínai vákuumot más külföldi beszállítók töltötték ki az amerikai piacon. Ennek következtében relációs importhelyettesítés történt, tehát egyszerűen csak megváltozott az import földrajzi szerkezete. Ennek köszönhető a tarifaháború első évében, 2018-ban, a bilaterális árukereskedelmi deficit nem lett kisebb, épp ellenkezőleg, tovább nőtt. Mindössze 2019-ben sikerült a deficitet 74 milliárd dollárral (18%-al) redukálni, ezt viszont szinte maradéktalanul kompenzálta a világ többi részével szemben fennálló amerikai hiány figyelemre méltó

¹⁶ (Dobozi , I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

²² (Joseph E. Stiglitz 2012) - The Price Of inequality

²³ (gao.gov; Larger Federal Deficits & Higher Interest Rates Point to the Need for Urgent Action 2022)

gyarapodása, ennek köszönhetően a teljes deficit kis mértékben, mindössze 2,5%-al fogyatkozott meg. Példának okáért, az amerikai importőrök a Thaiföldről és más ázsiai országokból érkező behozatal növelésével pótolták a kínai vámok miatt megdrágult mosógépeket.^{16 23}

3.2 A globalizáció optikai csalódásai

A világkereskedelem régimódi felfogása a másik ok, aminek köszönhetően Donald Trump és adminisztrációja számára Kína „főgonosszá” vált. A közelmúlt heves ütemű gazdasági nemzetköziesedése és a multinacionális cégek földrészekben átívelő gyártás kiszervezései és értékláncai korszerűtlenné tették tradicionális, bruttó-megközelítésű külkereskedelmi statisztikákat. Egy adott országban elkészített termék értékét a globalizáció előtt relatíve hűen mutatta az export mennyisége (kivéve importált nyersanyagok, energiahordozók). Kína összeszerelő ország szerepét, amely a globális értékláncok közepén és végén helyezkedik el, nagymértékben felnagyítja a világkereskedelemben a nemzetközi szállítási láncok létrehozása. Kína az évek során a bolygó egyik legnagyobb összeszerelő műhelyévé vált, ahol leginkább a más ázsiai országokból és az Egyesült Államokból odafuvarozott közbenső termékek kézi munkára támaszkodó összeszerelése zajlik. Az ázsiai óriás exportja nagyrészt multinacionális, többnyire amerikai cégeken keresztül jut a világpiacra és az Egyesült Államokba. A bruttó megközelítésű exportstatisztikák viszont a végső termék teljes értékét a feladó országnak írják be, még abban az esetben is, ha az ott hozzáadott érték csupán egy kis része a végtermék teljes értékének.^{9 16} 2017-ben az amerikai Apple vállalat Kínában összeépített iPhone-ja az egyik legtradicionálisabb „globális” termék, amely mesterségesen felnagyítva, 16 milliárd dollárnyi értékben növelte Kína USA-val szembeni exporttöbbletét. Ez annak köszönhető, hogy az okostelefon 230 dollárra taksált gyártási egységköltségén kalkulálták be az exportba. A kínai alkotóelemek és munkaerő egységnyi kínai hozzáadott értéke viszont csupán 8,5 dollár volt (Dobozi számítása a *The Wall Street Journal*-ban közölt 2020-as adatok alapján). Emiatt több mint 15 milliárd dollárral értékelődött túl statisztikailag a kínai exporttöbblet, csak ennek az egy árunak köszönhetően. A kínai hozzáadott érték aránya az Egyesült Államokba irányuló statisztikailag kimutatott export körülbelül egyharmada.¹⁶

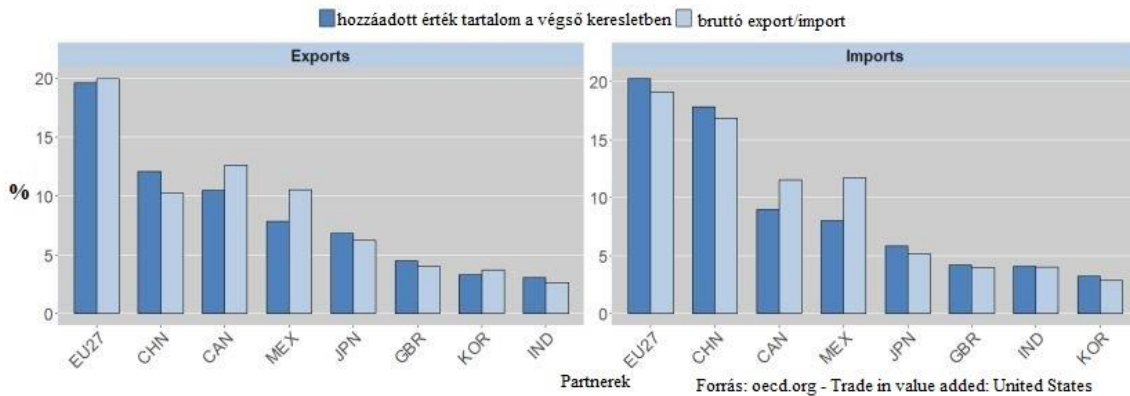
⁹ (Csáki G., 2018) - Szabadkereskedelem az USA nélkül. *Külgazdaság*, 67-91.

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

²³ (gao.gov; Larger Federal Deficits & Higher Interest Rates Point to the Need for Urgent Action 2022)

Egyesült Államok - fő export és import partnerek

A teljes bruttó és hozzáadott értéket képviselő export és import (százalékában; 2018)

Míg az Európai Unió, Kanada és Mexikó volt az Egyesült Államok legnagyobb exportpiaca 2018-ban bruttó értékben, Kína volt az Egyesült Államok hozzáadott értékének második legnagyobb végcélja. Ez annak az eredménye, hogy az Egyesült Államok hozzáadott értéke közvetve, más országokba irányuló exporton keresztül érkezik Kínába.²⁶ Így tehát nagyjából 100 milliárd dollárral kisebb a Kínával szembeni „valódi” amerikai kereskedelmi deficit, mint amennyit a hivatalos statisztikákban láthatunk. A szolgáltatáskereskedelem egy másik fontos része a bilaterális kapcsolatoknak, amit ha nem veszünk figyelembe, tovább torzul az amerikai kereskedelmi deficitről kialakult kép: a szolgáltatáskereskedelem (turizmus, oktatás, fuvarozás, szellemi tulajdon stb.), amiben figyelemre méltó, évente 40 milliárd dollár értékű exporttöbblete van Kínával szemben az Egyesült Államoknak.²⁷ Továbbá az Egyesült Államok Kínába reexportálja a Hongkonggal szembeni 30 milliárd dolláros kereskedelmi többletének nagyrészét. Viszont ami a legfontosabb a bilaterális gazdasági együttműködés összképe szempontjából: évente csaknem 250 milliárd dollár értékben adnak el árut a Kínában működő amerikai multinacionális cégek (Apple, Nike, Ford, General Motors stb.) az ottani belső piacon. Kínában a General Motors több árut értékesít, mint az otthoni piacon. Ennek következtében egészen kiegyensúlyozott az összkép a gazdasági együttműködés egészét nézve. A Trump-adminisztráció szerinti „kolosszális aránytalanság” az árukereskedelem teljesen egyoldalú, konzervatív megközelítéséből ered. Részben ez, vagyis a közgazdaságtan hiányos ismerete vezetett az Egyesült Államok Kínát megcélzó, kis túlzással az egész világra hatást gyakorló vámháborúhoz.^{9 16}

⁹ (Csáki G., 2018) - Szabadkereskedelem az USA nélkül. Külgazdaság, 67-91.

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

²⁶ Trade In Value Added: United States

3.3 Kína „valutamanipulátor”?

A történelem azt mutatja, hogy a különböző országok valutáinak felértékelődése, például a japán jen, de a német márka esetében sem csökkent a fennálló deficit. Az a gond, hogy Kína kereskedelmi többlete és az USA kereskedelmi hiánya végső soron a megtakarítások és a beruházások egyensúlytalanságát tükrözi.⁹ Kína a rejtett valutafegyverének köszönhetően képes az importvámokat ellensúlyozni, részben vagy teljesen, az exportáló ország valutájának optimális mértékű leértékelésével. Trump vámháborújának kezdete óta az irányított lebegtetésű jüan több mint 10%-ot veszített az értékéből a dollárral szemben, ellensúlyozva ezzel az amerikai pótvámok negatív exporthatásának nagyjából felét. És ha ez nem lenne elég, Kína számára a valuta leértékelés dupla csövű fegyver, mert ráakódva az ellenvámokra még feljebb viszi az amerikai importtermékek árát a hazai piacon. Kína viszont biztosan nem fog a 25%-os vámokra hasonló léptékű leértékeléssel válaszolni. De mi ennek az oka? A Nemzetközi Valutaalap és a Világbank nem tartja kiegyensúlyozatlannak az elmúlt években kialakult jüandollár árfolyamot a jelenlegi kínai külgazdasági helyzetben (például a nemrég még masszív fizetési többlet hatalmasat esett a GDP %-ában kifejezve). Kína a valutapolitikában is a fokozatosságra és a kiszámíthatóságra törekszik, mindig odafigyel, hogy kerülje a váratlan, destabilizáló hatású gazdaságpolitikai húzásokat. Egyértelműen az irányításról szólt a jüan 2015 utáni, szűk sávban irányított lebegtetése is, nem pedig a szabad árfolyammozgásról.¹⁶ De más oka is van az inflációs hatásokon kívül Kínának, amiért el akarják kerülni a masszív leértékeléseket. Korábbi negatív tapasztalatoknak köszönhetően a kínai vezetés különösen tart attól, hogy a leértékelési várakozások óriási tőke kimenekítéssel járnak, és elijesztik a külföldi befektetőket. Bár a gazdaság enyhén lelassult, az előregedő társadalom és az egyre növekvő középosztály magasabb fogyasztási kedvének köszönhetően a belső megtakarítások mérséklődtek. Egy nagyobb leértékelődés következtében nemzeti valutában az egekbe szökne az állami cégek óriási, dolláralapú eladósodottsága. És Kína, ha valamit el akar kerülni, az a vállalati szféra adósságainak veszélyes megemelkedése. Az ázsiai óriás pénzügyi szuperfegyvere a hihetetlen méretű amerikai adósságpapír, amivel Kína rendelkezik, nem a valutaleértékelés. A deviza tartaléknak egy ország esetében fontos szerepe van a gazdasági stabilitás megőrzésében, infláció féken tartásában és a makro ökonómiai egyensúly helyreállításában.^{16 24}

⁹ (Csáki G. ,2018) - Szabadkereskedelem az USA nélkül. Külgazdaság, 67-91.

¹⁶ (Dobozi , I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

²⁴ (Desjardins, J. 2018) - Mapped: The Counties with the most foreign currency reserves

2018-as adatok szerint a legnagyobb tartalékkal Kína rendelkezik, 3162 milliárd amerikai dollárral megegyező mértékben van pénze más ország valutájában. Ezzel szemben az Egyesült Államoknak mindössze 44 milliárd dollár, ami elég sok kérdést vet fel. Abból ered tehát Kína dollárral szembeni potenciális hatalma, hogy az Egyesült Államok esetében a dollár világvaluta szerepének köszönhetően nem működik a külkereskedelmi egyensúlyhiány árfolyamváltozás általi automatikus korrekciója. Normál helyzetben az amerikai léptékű, óriási kereskedelmi deficit miatt a dollár nagymértékben leértékelődne, lassítva így az importot, buzdítva az exportot. Kína tehát devizatartalék formájában beraktározza az hatalmas árukivitel-többletből fakadó dollárbevételeinek nagyrészét, ezzel pedig erősíti az amerikai valuta árfolyamát. Az 1100 milliárd dollár értékű amerikai állampapírral a zsebében Kína az Egyesült Államok legnagyobb külföldi hitelezője. Vagyis az amerikai költségvetési és fizetési deficit kimagaslóan fontos pénzelője. Kína a hatalmas dollár tartaléka egy részének nagy tömegű kiárúsításával akár mikor kétvállra tudja fektetni a dollárt. Noha ez egyelőre nem áll érdekében, mert így felértékelődne a jüan, és csökkenne a megmaradt devizatartalék értéke. Trumppal ellentétben Xí Jìnpíng kínai elnök nem akar az aktuális nemzetközi gazdasági rend pusztítójaként tetszelegni. Ugyanakkor elképzelhető, hogy egy szélsőséges vész helyzetben Kína használja a pénzügyi szuperfegyverét. Ezalatt pedig, részben Trump vámháborújának hozadékaként Kína szándékosan visszafogja az amerikai banktárjegyvásárlását, ez pedig növeli a kamatlábakat az Egyesült Államokban és az egész világon.^{16 24}

4. Összegzés

America not first?

A két ország közötti kereskedelmi háború mögött tehát valójában Kína világgazdasági, ezen belül is az Egyesült Államok piacán való térnyerése, emellett az USA világgazdasági térszerzése, csökkenő versenyképessége, a két szuperhatalom versenye áll. Egyértelműen ezt mutatja az is, hogy 1948 és 2017 között az Egyesült Államok világexporton belüli részesedése 21,6%-ról 9,0%-ra esett vissza, míg Kínáé 0,9%-ról 13,2%-ra nőtt, és így a világ vezető exportőrévé vált. A világ elsőszámú, hegemón gazdasági hatalmát nem csoda hogy zavarja ez a kínos térszerzés. A sokkal többről van szó a kereskedelmi háborúskodás hátterében, mint vámtarifa és kereskedelmi deficit. Kína egyre több szektorban az Egyesült Államok globális

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

²⁴ (Desjardins, J. 2018) - Mapped: The Countries with the most foreign currency reserves

vagy regionális stratégiai kihívójává érett. Olyan átfogó ma a kínai fenyegetés, amelyet az Egyesült Államok korábban még soha nem látott” – mondta Marco Rubio republikánus szenátor. Az ázsiai óriás félelmetes világ gazdasági térnyerése, villámgyors csúcstechnológiai fejlődése és növekvő katonai erejének erőteljes növekedése miatt az Egyesült Államok sebzett falkavezérként a kihívója torkának esett.^{14 16}

A H1 hipotézisem szerint: **Trump megnyerte a háborúját, a feldolgozóipari munkahelyek, a kereskedelmi deficit és a kínai valuta problémáit sikerült megoldania.** Kutatásom során ezt a hipotézist cáfoltam. Trump a háborújával csak azt érte el, hogy Kína további yuan leértékeléseket alkalmazott. Így a károk nagyrészt kivédte, és tovább drágította az USA kínai importját. Trump háborúi csak tovább rontottak a feldolgozóipar helyzetén, és további munkahelyek elvesztését okozták. Kutatásaim során fényt derítettem rá hogy az Egyesült Államokra a valutamanipuláción kívül a másik nagy veszélyt az ázsiai óriás hihetetlen méretű amerikai adósságpapírja jelenti. Kína eme hatalmas dollár tartalék egy részének a nagy tömegű kiárúsításával akár mikor kétvállra tudja fektetni a dollárt. Az Egyesült Államok Kínával szembeni árukereskedelmi hiánya még tovább emelkedett, és 2018-ban rekordmagas, 419,53 milliárd dollár volt. 2019-re a kereskedelmi hiány 345 milliárd dollárra csökkent, ez körülbelül a 2016-os deficit szintje, ez a visszaesés főleg a lecsökkent kereskedelmi forgalomnak tudható be. Viszont érdemes megjegyezni, hogy bár az Egyesült Államok Kínával szemben lévő kereskedelmi deficitje csökkent, a teljes kereskedelmi hiány nem. Az elnök Kínával szemben bevezetett tarifái elterelték a kereskedelmi áramlásokat az ázsiai óriástól, aminek következtében az Egyesült Államok kereskedelmi deficitje Európával, Mexikóval, Japánnal, Dél-Koreával és Tajvannal nőtt.

¹⁴ Kiss, J. 2018) - Átalakulóban a világkereskedelem?

¹⁶ (Dobozi, I. 2020) - Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben

Felhasznált irodalom:

¹ (Szunomár, 2012) - Budapest.	Kínai nagyhatalmiság http://real.mtak.hu/80612/1/Kulugyi_Szemle_2012_02_Kenai_kel_politika_kenai_.pdf - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
² (Barbara L; Volker P, SWP Research Paper 2020/RP 04)	Strategic Rivalry between United States and China - https://www.swp-berlin.org/en/publication/strategic-rivalry-between-united-states-and-china - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
³ (Susan Koshy 1999.)	- From Cold War to Trade War: Neocolonialism and Human Rights; Published By: Duke University Press - https://www.jstor.org/stable/466713 - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
⁴ (Kovács-Dobák G, 2019.)	Mutatjuk, hogy ki áll nyeresre az amerikai-kínai kereskedelmi háborúban https://www.portfolio.hu/gazdasag/20191006/mutatjuk-hogy-ki-all-nyeresre-az-amerikai-kynai-kereskedelmi-haboruban-400377 - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
⁵ (James Chen, 2022)	Trade Wars: History, Pros & Cons, and U.S.-China Example - https://www.investopedia.com/terms/t/trade-war.asp - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
⁶ (Cary Huang, 2018)	Trade wars cause world wars, history shows. Will this time be different? https://www.scmp.com/comment/insight-opinion/united-states/article/2155565/trade-wars-cause-world-wars-history-shows-will - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
⁷ (Polyák E. ,2019)	Kereskedelmi háború az USA és Kína között http://www.geopolitika.hu/hu/2019/03/12/kereskedelmi-haboru-az-usa-es-kina-kozott/ - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
⁸ (Bob Davis, 2018)	When the World Opened the Gates of China - https://www.wsj.com/articles/when-the-world-opened-the-gates-of-china-1532701482 - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
⁹ (Csáki G. ,2018)	Szabadkereskedelem az USA nélkül. Külgazdaság, 67-91.- http://real.mtak.hu/133070/1/Kuelg_2018_3_4_2_C_csaki_50310_4cf98.pdf - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹⁰ (Dorcas W; Alexander C ,2020)	The US-China Trade War – A Timeline - https://www.china-briefing.com/news/the-us-china-trade-war-a-timeline/ - Letöltés dátuma – 2022.11.29.

¹¹ (Ryan Hass; Abraham Denmark; 2020)	More pain than gain: How the US-China trade war hurt America - https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/08/07/more-pain-than-gain-how-the-us-china-trade-war-hurt-america/ - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹² (Kimberly Amadeo, 2022)	Trade Wars and Their Effect on the Economy and You - https://www.thebalancemoney.com/trade-wars-definition-how-it-affects-you-4159973 - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹³ (Trade Act of 1974) - Public Law 93-618,	Government Publishing Office, US, p. 2041. https://www.govinfo.gov/content/pkg/STATUTE-88/pdf/STATUTE-88-Pg1978-2.pdf - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹⁴ Kiss, J. 2018)	Átalakulóban a világkereskedelem?: https://mta.hu/data/dokumentumok/doktori_tanacs/VilagKer-KissJ-VTT191218.pdf - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹⁵ (Andrew Mullen, 2021)	US-China trade war timeline: key dates and events since July 2018 - https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3146489/us-china-trade-war-timeline-key-dates-and-events-july-2018 - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹⁶ (Dobozi , I. 2020)	Háború és béke az amerikai-kínai kereskedelemben http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/5647/1/259-Article%20Text-766-1-10-20200423.pdf - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹⁷ (Kacsirek László; E-2019/47.)	Az USA és Kína közötti kereskedelmi háború európai uniós hatásai - https://kki.hu/wp-content/uploads/2019/11/47_KKI-elemzes_kereskedelmi_haboru_2019112.pdf - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹⁸ (Andrea Shalal, David Lawder; 2020)	As Trump takes aim at EU trade, European officials brace for fight- https://www.reuters.com/article/us-usa-trade-europe-analysis-idUSKBN2051AK - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
¹⁹ (Maria Demertzis, Gustav Fredriksson, 2018)	The EU Response to US Trade Tariffs - https://www.intereconomics.eu/contents/year/2018/number/5/article/the-eu-response-to-us-trade-tariffs.html - Letöltés dátuma – 2022.11.29.
²⁰ (Brad Polumbo; 2020)	- Trump's Trade War Failed to Restore Manufacturing Jobs, New Analysis Shows - https://fee.org/articles/trump-s-trade-war-failed-to-restore-manufacturing-jobs-new-analysis-shows/ - Letöltés dátuma – 2022.11.29.

<p>²¹ (Ricardo Reyes-Heroles, Charlotte T. Singer, Eva Van Leemput, 2021)</p>	<p>The Effect of US-China Tariff Hikes: Differences in Demand Composition Matter https://www.federalreserve.gov/econres/notes/feds-notes/the-effect-of-us-china-tariff-hikes-differences-in-demand-composition-matter-20210304.htm - Letöltés dátuma – 2022.11.29.</p>
<p>²²(Joseph E. Stiglitz 2012)</p>	<p>The Price Of inequality: http://resistir.info/livros/stiglitz_the_price_of_inequality.pdf - Letöltés dátuma – 2022.11.29.</p>
<p>²³ (Larger Federal Deficits & Higher Interests Rates Point to the Need for Urgent Action, 2022)</p>	<p>https://www.gao.gov/blog/larger-federal-deficits-higher-interests-rates-point-need-urgent-action - Letöltés dátuma – 2022.11.29.</p>
<p>²⁴ (Desjardins, J. 2018)</p>	<p>Mapped: The Counties with the most foreign currency reserves: https://www.visualcapitalist.com/countries-most-foreign-currency-reserves/ - Letöltés dátuma – 2022.11.29.</p>
<p>²⁵ Opportunities and threats for EU firms in the US-China trade war</p>	<p>https://think.ing.com/articles/us-china-trade-war-opportunities-threats-europe-firms- - Letöltés dátuma – 2022.12.10.</p>
<p>²⁶ Trade In Value Added: United States</p>	<p>https://www.oecd.org/sti/ind/CN2021_USA.pdf Letöltés dátuma – 2022.12.10.</p>
<p>²⁷ Office of the united states trade representative</p>	<p>The People's Republic of China; U.S.-China Trade Facts - https://ustr.gov/countries-regions/china-mongolia-taiwan/peoples-republic-china – 2022.12.10.</p>

Nyilatkozat a szakdolgozat statuszaroi (nyilvános, bizalmas)

Alulírott VERES MIKLÓS (Neptun kód GGBU3J) a
Donald Trump kereskedelmi hívtartó

című szakdolgozatommal/záródolgozatommal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sérttem. Tudomásai bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok megítélét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű (a megfelelő rész aláhúzendó)
 - a bizalmas
 - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza.
 - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatomat az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: Budapest 20. 22.12.10.

Veres Miklós

hallgató

NYILATKOZAT

Alulírott VERES MIKLÓS büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2022 év 12 hónap 10 nap

Veres Miklós

hallgató aláírása